Nr 2.

Ankom till Riksdagens kansli den 9 februari 1912 kl. 5 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

(3:e Afd.)

Ordinarie anslag.

Högsta domstolen.

Vaktmästarnas semester.

1:o) I den till Riksdagen den 13 januari 1912 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i punkt 1 under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 25 juni 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i ny aflöningsstat för högsta domstolens vaktmästare upptagna aflöningsförmåner, nämligen [1.]

att enhvar vaktmästare i högsta domstolen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar

och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Utskottets yttrande.

Hvad sålunda föreslagits grundar sig (se sid. 1—22 i det vid statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1912) dels å en af Kungl. Maj:t, med anledning af Riksdagens därom gjorda framställning, verkställd utredning, angående huruvida och i hvad mån vaktbetjänte och med dem likställda statstjänare i de centrala ämbetsverken och hofrätterna kunde komma i åtnjutande af semester äfvensom å vissa af Kungl. Maj:t angifna grunder, efter hvilka denna fråga synts böra lösas, dels ock å departementschefens under förevarande punkt särskildt afgifna yttrande i hvad det afser semester åt högsta domstolens vaktmästare.

Under erinran, att Kungl. Maj:t särskildt för hvarje verk gjort de hemställanden, som ansetts i saken påkallade, och i samband därmed upptagit frågan om de höjningar i verkens anslag till vikariatsersättningar och extra biträden, hvilka befunnits nödiga i anledning af semesters beviljande åt vaktmästarna och de med dem likställda statstjänarna, får utskottet meddela, att utskottet icke funnit något att anmärka mot de af Kungl. Maj:t angifna grunder, efter hvilka dylik semester ansetts böra beredas.

Utskottet förutsätter dock, att, såsom jämväl ställts i utsikt, i ämbetsverk, där flera än en vaktmästare finnas och göromålen under viss del af året äro af väsentligt mindre omfattning än eljest, i allmänhet så ordnas beträffande semester för vaktmästare och med dem likställda statstjänare, att särskild vikarie för den semesterledige ej behöfver förordnas.

Under uttalande häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 25 juni 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i ny aflöningsstat för högsta domstolens vaktmästare upptagna aflöningsförmåner, nämligen

att enhvar vaktmästare i högsta domstolen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af

semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Justitiekanslersexpeditionen.

Vaktmästarens semester. [2.]

2:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 2 af andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att godkänna sådant tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 29 oktober 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i ny aflöningsstat för justitiekanslersämbetet upptagna aflöningsförmåner, att vaktmästaren hos ämbetet må årligen, i den mån det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar.

Under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 1:o) här ofvan beträffande semester åt vaktmästarna vid högsta domstolen samt med åberopande af hvad statsrådsprotokollet (sid. 23) i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna sådant tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 29 oktober 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i ny aflöningsstat för justitiekanslersämbetet upptagna aflöningsförmåner, att vaktmästaren hos ämbetet må årligen, i den mån det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar.

Nedre justitierevisionen.

Ändring beträffande skrifbiträdenas aflöning. [3.]

3:o) Under punkt 3 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att godkänna *dels* sådan ändring i den år 1911 fastställda ordinarie stat för nedre justitierevisionen, att för hvar och en

af däri uppförda 12 skrifbiträden lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor, men tjänstgöringspenningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor, *dels ock* det tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 16 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å sagda stat förenade aflöningsförmåner, att för skrifbiträde å nedre revisionens stat skola gälla de af chefen för finansdepartementet föreslagna, i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 upptagna allmänna villkor och bestämmelser i fråga om fasta biträden hos vissa verk och myndigheter.

Departementschefens yttrande återfinnes å sid. 24 i statsrådsprotokollet; och tillåter sig utskottet tillika hänvisa till det af departementschefen i nämnda yttrande åberopade, af chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 hållna anförande angående fasta biträdens uppförande i stat hos vissa ämbetsverk och myndigheter.

Herr Lindhagens motion.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *C. Lindhagen* väckt motion (nr 220), däri hemställts, att Riksdagen måtte med anledning af statsverkspropositionens förslag till fasta biträdens uppförande i staten hos vissa ämbetsverk och myndigheter

1:o) besluta, att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å 200 kronor, så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor.

2:o) anhålla hos Kungl. Maj:t om en allsidig utredning af ett eventuellt tillskapande af den i propositionen antydda tredje aflöningstypen med en lön af 2,000—2,400 kronor.

3:o) besluta, att de föreslagna allmänna villkorens 6:e och 7:e punkter, innefattande begränsningar i kvinnas rätt att söka eller innehafva ifrågavarande befattningar, ifall hon är gift eller träder i äktenskap, skola ur dessa bestämmelser utgå.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Enligt de af chefen för finansdepartementet angifna grunder för uppförande i stat af biträdesbefattningar hos de ämbetsverk och myndigheter, som under de senare åren nyreglerats, skulle vid de verk och myndigheter, där den normala arbetstiden skulle utgöra sex timmar hvarje söckendag, biträdenas aflöningsförmåner ordnas allteftersom

befattningen afsåge renskrifning och därmed jämförliga göromål *eller* annat, kvalitativt högre, arbete efter två särskilda typer, den ena, eller den s. k. normaltypen, om 700 kronor i lön, 350 kronor i tjänstgöringspenningar och, i förekommande fall, ortstillägg, jämte två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 200 kronor, efter fem och tio år, och den andra om 900 kronor i lön, 550 kronor i tjänstgöringspenningar samt ortstillägg och ålderstillägg såsom enligt normaltypen.

I enlighet härmed borde i afseende å de biträdesbefattningar, hvilka, med en aflöning af 600 kronor i lön, 450 kronor i tjänstgöringspenningar jämte ortstillägg och ålderstillägg enligt ofvan angifna grunder, under åren 1910 och 1911 uppförts i stat hos fångvårdsstyrelsen, generaltullstyrelsen, nedre justitierevisionen, direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning m. fl. pensions- och understödsanstalter äfvensom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åvägabringas en jämkning i förhållandet mellan lön och tjänstgöringspenningar. Vidkommande därefter de ämbetsverk, där den dagliga arbetstiden utgör sju timmar, eller postverket och postsparbanken, har i stället för normaltypen föreslagits en särskild typ om 700 kronor i lön och 550 kronor i tjänstgöringspenningar jämte två ålderstillägg, efter 3 och 6 år, hvartdera ålderstillägget å 200 kronor, hvartill skulle komma ortstillägg med 150 kronor i Stockholm och med 100 kronor å de öfriga orter, där ortstillägg tillkommer posttjänstemän af högre grad. Slutligen har chefen för finansdepartementet i fråga om aflöningsförmånerna erinrat därom, att förslag om inrättande af ännu en aflöningstyp för kvinnliga biträden med begynnelseaflöning 2,000 och slutaflöning 2,400 kronor i annat sammanhang förelåge till pröfning af Kungl. Maj:t; och har nämnde departementschef utan att göra något uttalande om dessa förslag dock ansett sig böra framhålla, att ett beslut i öfverensstämmelse med hvad han beträffande aflöningstyperna ifrågasatt icke finge betraktas såsom hinder för tillskapande af ytterligare någon aflöningstyp, därest omständigheterna oundgängligen skulle fordra något sådant.

I sin förenämnda motion har herr Lindhagen, beträffande aflöningsförmånerna, föreslagit, dels att Riksdagen måtte besluta, att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å 200 kronor, så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor, dels ock att Riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om en allsidig utredning af ett eventuellt tillskapande af den antydda tredje aflöningstypen med en lön af 2,000—2,400 kronor.

För egen del har utskottet funnit det välbetänkt att, på sätt chefen för finansdepartementet föreslagit, i allmänhet ordna biträdenas aflönings-

förmåner efter allenast två olika typer, allteftersom befattningen afser renskrifning och därmed jämförliga göromål *eller* annat, kvalitativt högre, arbete. Emot departementschefens förslag att på grund af de säregna förhållandena vid postverket och postsparbanken anordna en särskild aflöningstyp för biträdena vid dessa verk torde ej heller vara något att erinra. Likaledes har utskottet ansett sig böra biträda hvad departementschefen föreslagit i fråga om storleken af de särskilda aflöningsbeloppen, hvilka enligt utskottets förmenande synas vara väl afvägda. Visserligen har det ådragit sig utskottets uppmärksamhet, att den för normaltypen föreslagna fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar innebär ett afsteg från det af 1910 och 1911 årens Riksdagar fattade beslut i fråga om aflöningsförmånerna för de af dessa Riksdagar i stat uppförda biträden, hvilket måste anses mindre tilltalande, då det i allmänhet icke torde vara tillrådligt att efter så kort tid vidtaga ändringar i af Riksdagen fastställda aflöningsstater; men då till stöd för det nu förliggande förslaget i denna del åberopats en vida mer omfattande utredning i detta ämne, än som förelegat vid nämnda Riksdagar, samt då det föreliggande förslaget i detta afseende öfverensstämmer med Kungl. Maj:ts proposition och statsutskottets yttrande vid 1910 års riksdag angående uppförande i stat af fast biträde vid fångvårdsstyrelsen, har utskottet icke velat motsätta sig detsamma. Af utskottets uttalande, att utskottet funnit storleken af de af chefen för finansdepartementet föreslagna aflöningsförmånerna väl afvägda, följer, att utskottet icke kunnat biträda herr Lindhagens förslag om uppförande af ett tredje ålderstillägg för normaltypen, hvadan utskottet ansett sig böra afstyrka herr Lindhagens motion i denna del. Hvad därefter angår herr Lindhagens förslag, att Riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om en allsidig utredning af ett eventuellt tillskapande af en tredje aflöningstyp med en lön af 2,000—2,400 kronor, så anser utskottet denna del af Kungl. Maj:ts proposition icke böra bifallas, detta så mycket mindre, som den där berörda frågan, enligt hvad chefen för finansdepartementet omnämnt, redan föreligger till pröfning hos Kungl. Maj:t.

Beträffande därefter frågan, huruvida förevarande befattningar böra få stå öppna såväl för män som kvinnor, har chefen för finansdepartementet ansett, att dessa befattningar i regel böra besättas med kvinnor, men att på grund af vissa förhållanden denna fråga icke borde lösas genom en för alla fall gällande regel och att för hvarje särskildt ämbetsverk och myndighet borde pröfvas, huruvida befattningarna böra förbehållas kvinnor eller stå öppna äfven för män. I detta afseende har emellertid utskottet icke kunnat helt ansluta sig till departementschefens mening. Såväl befattningarnas art som de för desamma föreslagna

aflöningsbeloppen synas nämligen utskottet tala för, att befattningarna böra besättas uteslutande med kvinnor. I de fall, där dylika befattningar redan innehafvas af män, lär emellertid för hvarje förekommande fall få pröfvas, huruvida den af lönereglerings kommittén föreslagna öfvergångsanordningen bör åvägabringas.

Vidkommande slutligen de af chefen för finansdepartementet föreslagna allmänna villkor och bestämmelser att gälla beträffande dessa befattningar, har utskottet icke funnit något att erinra i fråga om de därunder upptagna punkterna 2, 3, 4, 5, 8 och 10.

Bestämmelsen under punkt 1, att, då vid uppförande i stat af biträdestjänst till innehafvare af tjänsten befordras person, som omedelbart före sin befordran inom vederbörande ämbetsverk utfört samma arbete som det till tjänsten hörande mot fast arfvode under föregående år till belopp, öfverstigande hvad enligt staten skall utgå till tjänstens innehafvare, ämbetsverket skulle äga bereda fyllnad i aflöningen för dess uppbringande till nämnda arfvodes belopp, har däremot gifvit utskottet anledning till en viss erinran. Sålunda har det synts utskottet nödvändigt, att det beträffande den ifrågasatta aflöningsfyllnaden stadgas en viss begränsning. Och har utskottet, som förutsätter, att med fast arfvode afses visst bestämdt arfvode för viss tjänstgöringstid, i detta afseende velat föreslå sådan förändring af berörda stadgande, att biträdet icke i något fall må genom dylik aflöningsfyllnad beredas aflöning till högre belopp, än som motsvarar sammanlagda beloppet af den med befattningen i fråga förenade slutaflöningen, inberäknadt tjänstgöringspenningar och ortstillägg.

Beträffande därefter de ifrågasatta bestämmelserna under punkterna 6 och 7, att gift kvinna må till biträdestjänst befordras allenast efter af Kungl. Maj:t på framställning i hvarje särskildt fall lämnadt medgifvande samt att, där kvinnlig innehafvare af biträdestjänst ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att af sådan anledning afgå från tjänsten, därest icke vederbörande öfverordnade myndighet med hänsyn till det allmännas intresse finner det nödigt, hvilka bestämmelser herr Lindhagen ansett böra utgå, så har utskottet för sin del funnit dem välbetänkta och nödvändiga, dock med den ändring att orden »med hänsyn till det allmännas intresse» synts böra utbytas mot uttrycket »med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande». I sammanhang härmed har utskottet velat uttala, att utskottet förutsätter, dels att den öfverordnade myndighetens pröfningsrätt enligt sistberörda bestämmelse gäller icke blott tidpunkten, då äktenskapet ingås, utan jämväl allt fortfarande under den gifta kvinnans kvarstående i tjänsten, dels ock att gift kvinna, som på grund af samma stadgande pröfvas af vederbörande

öfverordnade myndighet böra afgå från tjänsten, äger rätt att draga denna fråga under Kungl. Maj:ts beprövande. Utskottet, som sålunda anslutit sig till departementschefens förslag i denna del, anser sig alltså böra afstyrka herr Lindhagens motion jämväl i detta afseende.

Hvad slutligen angår bestämmelsen, att rörande tillsättningen i öfrigt, kompetensfordringar, ordningen för meddelande af tjänstledighet och afsked samt för åtal och disciplinär bestraffning och dylikt skola gälla de närmare stadganden, som må varda af Kungl. Maj:t bestämda, har utskottet velat uttala, att för kompetens till biträdesbefattning med aflöning enligt normaltypen icke synes böra fordras annat än kunnighet i renskrifning och maskinskrifning samt förmåga att fullgöra därmed jämförliga enklare göromål.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion nr 220 i hvad den afser löneförmåner för fasta biträden inom nedre justitierevisionen, må godkänna sådan ändring i den år 1911 fastställda ordinarie stat för nedre justitierevisionen, att för hvar och en af däri uppförda 12 skrifbiträden lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor, men tjänstgöringspenningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor,

b) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens förenämnda motion i motsvarande del, må godkänna det tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 16 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å sagda stat förenade aflöningsförmåner, att för skrifbiträde å nedre revisionens stat skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser, nämligen

1) att, då vid uppförande i stat af sådan tjänst till innehafvare af tjänsten befordras person, som omedelbart före sin befordran inom vederbörande ämbetsverk utfört samma arbete som det till tjänsten hörande mot fast arfvode under föregående år till belopp, öfverstigande hvad enligt staten skall utgå till tjänstens innehafvare, ämbetsverket skall äga bereda fyllnad i aflöningen för dess uppbringande till nämnda arfvodes belopp; dock att biträdet genom dylik aflöningsfyllnad ej må i något fall tillgodoföras aflöning

till högre belopp än som motsvarar beloppet af den med befattningen i fråga förenade slutaflöningen, tjänstgöringspenningar och ortstillägg däri inräknade;

2) att biträdes arbetstid å tjänsterummet skall vara 6 timmar, men i verk där nämnda arbetstid är för tjänstemännen bestämd till 7 timmar, denna tid, samt att, då arbetstiden är 6 timmar, biträdet skall vara pliktigt att i särskilda fall, när arbetets behöriga gång det kräfver, kvarstanna i arbetet å tjänsterummet intill ytterligare en timme;

3) att biträde, där ej annat är stadgadt i vederbörande aflöningsstat, må åtnjuta semester under en månad om året, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske;

4) att, där biträde med aflöning efter den lägre typen befordras till biträdesbefattning, för hvilken aflöning utgår efter den högre typen, biträde, som redan intjänat sista ålderstillägget i den lägre graden, må för erhållande af första ålderstillägget i den högre graden få tillgodoräkna sig högst fem år af den tid, som förflutit från det biträdet tillträdde det sista ålderstillägget i den lägre graden;

5) att, där inom ett ämbetsverk äro anställda biträden af såväl högre som lägre grad, biträde af lägre grad skall vara skyldigt att, om det förordnas såsom biträde af högre grad hos ämbetsverket, bestrida befattningen som sådant, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande sålunda förordnadt biträde af lägre grad att därunder i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta, om förordnandet erfordras i följd af sjukdomsfall, de med den tjänstledigas befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, ett mot den semesterledigas tjänstgöringspenningar svarande belopp;

6) att gift kvinna må till biträdestjänst befordras allenast efter af Kungl. Maj:t på framställning i hvarje särskildt fall lämnadt medgifvande;

7) att, där kvinnlig innehafvare af biträdestjänst ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att af

sådan anledning afgå från tjänsten, därest icke vederbörande öfverordnade myndighet med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande finner det nödigt;

8) att biträdestjänst skall af vederbörande ämbetsverk eller myndighet tillsättas medelst konstitutorial och att tillsättningen skall ske efter tjänstens ledigförklarande genom kungörelse;

9) att rörande tillsättningen i öfrigt, kompetensfordringar, ordningen för meddelande af tjänstledighet och afsked samt för åtal och disciplinär bestraffning och dylikt skola gälla de närmare stadganden, som må varda af Kungl. Maj:t bestämda; samt

10) att i öfrigt de för vederbörande ämbetsverk och myndighet stadgade villkor och bestämmelser för aflöningsförmånernas åtnjutande skola i tillämpliga delar och i den mån de icke stå i strid mot hvad här blifvit föreskrifvet lända till efterrättelse; samt

c) att herr Lindhagens motion nr 220, i hvad den innefattar förslag om anhållan hos Kungl. Maj:t om utredning angående tillskapande af en tredje aflöningstyp för fasta biträden hos ämbetsverk och myndigheter, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vaktmästarnas semester. [4.]

4:o) Under punkt 4 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelsen den 16 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å den nya ordinarie staten för nedre justitierevisionen förenade aflöningsförmåner, nämligen

att enhvar vaktmästare i nedre revisionen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgörings-

penningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 1:o) här ofvan beträffande semester åt vaktmästarna vid högsta domstolen samt med åberopande af hvad statsrådsprotokollet (sid. 25) i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelsen den 16 juni 1911 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å den nya ordinarie staten för nedre justitierevisionen förenade aflöningsförmåner, nämligen

att enhvar vaktmästare i nedre revisionen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Rikets hofrätter.

Fasta skrifbiträdens uppförande i stat.

[5.]

5:o) Kungl. Maj:t har vidare i punkt 5 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att godkänna

dels följande tillägg till och ändringar i de år 1909 fastställda stater för rikets hofrätter nämligen

att i staterna uppföras för Svea hofrätt 10, för Göta hofrätt 7 samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 4 skrifbiträden, enhvar med lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor samt, i Svea hofrätt, ortstillägg 150 kronor, eller sålunda begynnelseaflöning i Svea hofrätt 1,200 kronor och i de andra hofrätterna 1,050 kronor, hvarjämte, i samtliga hofrätterna, lönen skall kunna efter 5 år höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor,

att de i staterna nu uppförda anslag »för renskrifning», för Svea hofrätt å 20,000 kronor, för Göta hofrätt å 10,100 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 6,400 kronor, uteslutas samt

att, i stället för anslagen »till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän», för Svea hofrätt å 23,250 kronor, för Göta hofrätt å 12,000 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 6,000 kronor, upptagas anslag »till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar, tillfällig renskrifning samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän», för Svea hofrätt å 28,000 kronor, för Göta hofrätt å 14,500 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 7,700 kronor,

dels ock följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 18 september 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af aflöning enligt sagda aflöningsstater, nämligen

att för skrifbiträde å hofrätts stat skola gälla de af chefen för finansdepartementet föreslagna, i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 upptagna allmänna villkor och bestämmelser i fråga om fasta biträden hos vissa verk och myndigheter samt

att beträffande skrifbiträde, som vid början af år 1913 är anställdt hos hofrätt och antages till biträde å dess stat, det må ankomma på Kungl. Maj:ts pröfning, om och i hvad mån biträdet för åtnjutande af löneförhöjning skall äga räkna sig till godo den föregående tjänstgöringen vid hofrätten.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sidorna 26—37 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *C. Lindhagen* inom Andra kammaren väckt motion (nr 220), däri föreslagits, bland annat, att Riksdagen måtte med anledning af statsverkspropositionens förslag till fasta biträdens uppförande i staten hos vissa ämbetsverk och myndigheter besluta,

att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å 200 kronor så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor,

att de föreslagna allmänna villkorens 6:e och 7:e punkter, innefattande begränsningar i kvinnas rätt att söka eller innehafva ifrågavarande befattningar, ifall hon är gift eller träder i äktenskap, skola ur dessa bestämmelser utgå.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för nämnda förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Då behofvet af de föreslagna biträdesbefattningarna i de särskilda hofrätterna torde vara till fullo ådagalagdt, får utskottet under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 3:o) här ofvan hemställa,

a) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion nr 220 i hvad den afser löneförmåner för fasta biträden vid rikets hofrätter, må godkänna följande tillägg till och ändringar i de år 1909 fastställda stater för rikets hofrätter, nämligen

att i staterna uppföras för Svea hofrätt 10, för Göta hofrätt 7 samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 4 skrifbiträden, enhvar med lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor samt, i Svea hofrätt, ortstillägg 150 kronor, eller sålunda begynnelseaflöning i Svea hofrätt 1,200 kronor och i de andra hofrätterna 1,050 kronor, hvarjämte, i samtliga hofrätterna, lönen skall kunna efter 5 år höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor,

att de i staterna nu uppförda anslag »för renskrifning», för Svea hofrätt å 20,000 kronor, för Göta hofrätt å 10,100 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 6,400 kronor, uteslutas samt

att, i stället för anslagen »till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän», för Svea hofrätt å 23,250 kronor, för Göta hofrätt å 12,000 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 6,000 kronor, upptagas anslag »till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar, tillfällig renskrifning samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän», för Svea hofrätt å 28,000 kronor, för Göta hofrätt å 14,500 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge å 7,700 kronor,

b) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion i motsvarande del, må godkänna följande tilllägg till de enligt kungl. kungörelse den 18 september 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af aflöning enligt sagda aflöningsstater, nämligen

att för skrifbiträde å hofrätts stat skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser, nämligen

1) att, då vid uppförande i stat af sådan tjänst till innehafvare af tjänsten befordras person, som omedelbart före sin befordran inom vederbörande ämbetsverk utfört samma arbete som det till tjänsten hörande mot fast arfvode under föregående år till belopp, öfverstigande hvad enligt staten skall utgå till tjänstens innehafvare, ämbetsverket skall äga bereda fyllnad i aflöningen för dess uppbringande till nämnda arfvodes belopp; dock att biträdet genom dylik aflöningsfyllnad ej må i något fall tillgodoföras aflöning till högre belopp än som motsvarar beloppet af den med befattningen i fråga förenade slutaflöningen, tjänstgöringspenningar och ortstillägg däri inräknade;

2) att biträdes arbetstid å tjänsterummet skall vara 6 timmar, men i verk, där nämnda arbetstid är för tjänstemännen bestämd till 7 timmar, denna tid, samt att, då arbetstiden är 6 timmar, biträdet skall vara pliktigt att i särskilda fall, när arbetets behöriga gång det kräfver, kvarstanna i arbetet å tjänsterummet intill ytterligare en timme;

3) att biträde, där ej annat är stadgadt i vederbörande aflöningsstat, må åtnjuta semester under en månad om året, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske;

4) att, där biträde med aflöning efter den lägre typen befordras till biträdesbefattning, för hvilken aflöning utgår efter den högre typen, biträde, som redan intjänat sista ålderstillägget i den lägre graden, må för erhållande af första ålderstillägget i den högre graden få tillgodoräkna sig högst fem år af den tid, som förflutit från det biträdet tillträdde det sista ålderstillägget i den lägre graden;

5) att, där inom ett ämbetsverk äro anställda biträden af såväl högre som lägre grad, biträde af lägre grad skall vara skyldigt att, om det förordnas såsom biträde af högre grad hos ämbetsverket, bestrida befattningen som sådant, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande sålunda förordnadt biträde af lägre grad att

därunder i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta, om förordnandet erfordras i följd af sjukdomsfall, de med den tjänstledigas befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, ett mot den semesterledigas tjänstgöringspenningar svarande belopp;

6) att gift kvinna må till biträdestjänst befordras allenast efter af Kungl. Maj:t på framställning i hvarje särskildt fall lämnadt medgifvande;

7) att, där kvinnlig innehafvare af biträdestjänst ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att af sådan anledning afgå från tjänsten, därest icke vederbörande öfverordnade myndighet med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande finner det nödigt;

8) att biträdestjänst skall af vederbörande ämbetsverk eller myndighet tillsättas medelst konstitutorial och att tillsättningen skall ske efter tjänstens ledigförklarande genom kungörelse;

9) att rörande tillsättningen i öfrigt, kompetensfordringar, ordningen för meddelande af tjänstledighet och afsked samt för åtal och disciplinär bestraffning o. d. skola gälla de närmare stadganden, som må varda af Kungl. Maj:t bestämda; samt

10) att i öfrigt de för vederbörande ämbetsverk och myndighet stadgade villkor och bestämmelser för aflöningsförmånernas åtnjutande skola i tillämpliga delar och i den mån de icke stå i strid mot hvad här blifvit föreskrifvet lända till efterrättelse; äfvensom

c) att Riksdagen må medgifva att beträffande skrifbiträde, som vid början af år 1913 är anställdt hos hofrätt och antages till biträde å dess stat, det må ankomma på Kungl. Maj:ts pröfning, om och i hvad mån biträdet för åtnjutande af löneförhöjning skall äga räkna sig till godo den föregående tjänstgöringen vid hofrätten.

Vaktmästarnas semester. [6.]

6:o) Kungl. Maj:t har under punkt 6 af andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 18 september 1909 stadgade villkor och bestämmelser

för åtnjutande af aflöning enligt de nya aflöningsstaterna för rikets hofrätter, nämligen

att enhvar vaktmästare i hofrätt må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästare, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 1:o) här ofvan beträffande semester åt vaktmästarna vid högsta domstolen samt med åberopande af hvad statsrådsprotokollet (sid. 37) i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 18 september 1909 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af aflöning enligt de nya aflöningsstaterna för rikets hofrätter, nämligen

att enhvar vaktmästare i hofrätt må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästare, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Fångvården.

Ändring beträffande aflöningen åt fångvårdsstyrelsens skrifbiträde. [7.]

7:o) Under punkt 7 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att godkänna *dels* sådan ändring i den år 1910 fastställda aflöningsstat för fångvårdsstyrelsen, att för det däri uppförda skrifbiträde lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor men tjänstgöringspenningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor *dels och* det tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 30 september 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i sagda stat upptagna aflöningsförmåner, att för det däri uppförda skrifbiträde skola gälla de af chefen för finansdepartementet föreslagna, i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 upptagna allmänna villkor och bestämmelser i fråga om fasta biträden hos vissa verk och myndigheter.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en af herr *C. Lindhagen* inom Andra kammaren väckt motion (nr 220), däri föreslagits, bland annat, att Riksdagen måtte med anledning af statsverkspropositionens förslag till fasta biträdens uppförande i staten hos vissa ämbetsverk och myndigheter besluta,

att i första lönegruppen skall tilläggas ett tredje ålderstillägg å 200 kronor, så att slutaflöningen, ortstillägg inbegripet, blir 1,800 kronor, samt

att de föreslagna allmänna villkorens 6:e och 7:e punkter, innefattande begränsningar i kvinnas rätt att söka eller innehafva ifrågavarande befattningar, ifall hon är gift eller träder i äktenskap, skola ur dessa bestämmelser utgå.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin motion får utskottet hänvisa till motionen.

Under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 3:o) här ofvan får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens motion nr 220 i hvad den afser löneförmåner för det i aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen uppförda skrifbiträde, må godkänna sådan ändring i den år 1910 fastställda aflöningsstat för fångvårdsstyrelsen, att för

det däri uppförda skrifbiträde lönen höjes från 600 kronor till 700 kronor men tjänstgöringspenningarna sänkas från 450 kronor till 350 kronor.

b) att Riksdagen, med afslag å herr Lindhagens förenämnda motion i motsvarande del, må godkänna det tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 30 september 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i sagda stat upptagna aflöningsförmåner, att för det däri uppförda skrifbiträde skola gälla följande allmänna villkor och bestämmelser, nämligen

1) att, då vid uppförande i stat af sådan tjänst till innehafvare af tjänsten befordras person, som omedelbart före sin befordran inom vederbörande ämbetsverk utfört samma arbete som det till tjänsten hörande mot fast arfvode under föregående år till belopp, öfverstigande hvad enligt staten skall utgå till tjänstens innehafvare, ämbetsverket skall äga bereda fyllnad i aflöningen för dess uppbringande till nämnda arfvodes belopp; dock att biträdet genom dylik aflöningsfyllnad ej må i något fall tillgodoföras aflöning till högre belopp än som motsvarar beloppet af den med befattningen i fråga förenade slutaflöningen, tjänstgöringspenningar och ortstillägg däri inräknade;

2) att biträdes arbetstid å tjänsterummet skall vara 6 timmar, men i verk, där nämnda arbetstid är för tjänstemännen bestämd till 7 timmar, denna tid, samt att, då arbetstiden är 6 timmar, biträdet skall vara pliktigt att i särskilda fall, när arbetets behöriga gång det kräfver, kvarstanna i arbetet å tjänsterummet intill ytterligare en timme;

3) att biträde, där ej annat är stadgadt i vederbörande aflöningsstat, må åtnjuta semester under en månad om året, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske;

4) att, där biträde med aflöning efter den lägre typen befordras till biträdesbefattning, för hvilken aflöning utgår efter den högre typen, biträde, som redan intjänat sista ålderstillägget i den lägre graden, må

för erhållande af första ålderstillägget i den högre graden få tillgodoräkna sig högst fem år af den tid, som förflutit från det biträdet tillträdde det sista ålderstillägget i den lägre graden;

5) att där inom ett ämbetsverk äro anställda biträden af såväl högre som lägre grad, biträde af lägre grad skall vara skyldigt att, om det förordnas såsom biträde af högre grad hos ämbetsverket, bestrida befattningen som sådant, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande sålunda förordnadt biträde af lägre grad att därunder i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta, om förordnandet erfordras i följd af sjukdomsfall, de med den tjänstledigas befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, ett mot den semesterledigas tjänstgöringspenningar svarande belopp;

6) att gift kvinna må till biträdestjänst befordras allenast efter af Kungl. Maj:t på framställning i hvarje särskildt fall lämnadt medgifvande;

7) att, där kvinnlig innehafvare af biträdestjänst ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att af sådan anledning afgå från tjänsten, därest icke vederbörande öfverordnade myndighet med hänsyn till tjänstens behöriga upprätthållande finner det nödigt;

8) att biträdestjänst skall af vederbörande ämbetsverk eller myndighet tillsättas medelst konstitutorial och att tillsättningen skall ske efter tjänstens ledigförklarande genom kungörelse;

9) att rörande tillsättningen i öfrigt, kompetensfordringar, ordningen för meddelande af tjänstledighet och afsked samt för åtal och disciplinär bestraffning och dylikt skola gälla de närmare stadganden, som må varda af Kungl. Maj:t bestämda; samt

10) att i öfrigt de för vederbörande ämbetsverk och myndighet stadgade villkor och bestämmelser för aflöningsförmånernas åtnjutande skola i tillämpliga delar och i den mån de icke stå i strid mot hvad här blifvit föreskrifvet lända till efterrättelse.

Vaktmästarnas i fångvårdsstyrelsen semester.
[8.]

8:o) Kungl. Maj:t har under punkt 8 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 30 september 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i den nya aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagna aflöningsförmåner, nämligen,

att enhvar vaktmästare i fångvårdsstyrelsen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Under hänvisning till hvad utskottet anfört under punkt 1:o) här ofvan beträffande semester åt vaktmästarna vid högsta domstolen samt med åberopande af hvad statsrådsprotokollet (sid. 39) i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 30 september 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i den nya aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagna aflöningsförmåner, nämligen

att enhvar vaktmästare i fångvårdsstyrelsen må årligen, i den mån sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 15 dagar samt

att vid sjukdomsförfall för förste vaktmästaren, eller när det erfordras för beredande åt honom af semester, annan vaktmästare skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla förste vaktmästarens befattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår, med rätt att därunder, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta, vid sjukdomsförfall för förste

vaktmästaren de med dennes befattning förenade tjänstgöringspenningar och under hans semester ett mot samma tjänstgöringspenningar svarande belopp.

Tillägg till lönevillkoren för fångvårdsstaten. [9.]

9:o) Under tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 9 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet, med hänvisning till hvad departementschefen till statsrådsprotokollet sid. 40 i ämnet anfört, hemställa,

att Riksdagen må godkänna följande tillägg till de enligt kungl. kungörelse den 30 september 1910 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande af de enligt ny stat för fångvårdsstaten med ordinarie befattning vid samma stat förenade aflöningsförmåner, att innehafvare af dylik befattning må i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, hvarunder han innehaft motsvarande eller jämförlig befattning vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

Motion om ändringar i lönestaten för bevakningspersonalen vid fångvården.

10:o) I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 221) har herr *C. Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville till förbättrande särskildt af pensionsförhållandena för de lägre tjänstemännen eller bevakningspersonal vid fångvården besluta att i den för dem gällande lönestat skall vidtagas en sådan förändring i förhållandet mellan grundlön och tjänstgöringspengar, som i motionen ifrågasatts.

Enligt nu gällande stat uppbär den lägre personalen (förutom vissa förmåner för manlig befattningshafvare)

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Två ålderstillägg tillsammans utgörande.	Summa.	Pensionsbelopp. Nuvarande.
Uppsyningsman...	800: —	700: —	200: —	1,700: —	1,000: —
Öfverkonstapel ...	700: —	600: —	200: —	1,500: —	900: —
Vaktkonstapel.....	600: —	500: —	200: —	1,300: —	800: —
Första vaktfru ...	500: —	450: —	150: —	1,100: —	650: —
Vaktfru.....	450: —	350: —	150: —	950: —	600: —
Kokerska.....	300: —	200: —	100: —	600: —	400: —

Den af motionären föreslagna förändringen ställer sig sålunda:

	Lön.	Tjänstgörings-penningar.	Ålderstillägg.	Pensions-belopp.
Uppsyningsman	1,100: —	400: —	200: —	1,300: —
Öfverkonstapel	1,000: —	300: —	200: —	1,200: —
Vaktkonstapel	900: —	200: —	200: —	1,100: —
Första vaktfru	750: —	200: —	150: —	900: —
Vaktfru	600: —	200: —	150: —	750: —
Kokerska	400: —	100: —	100: —	500: —

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin motion tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Genom ett bifall till motionärens förslag skulle, såvidt utskottet nu kan se, uti ifrågavarande afseende göras ett betänkligt afsteg från de principer, hvilka legat till grund för den af 1910 års Riksdag i öfverensstämmelse med löneregleringskommitténs förslag och Kungl. Maj:ts proposition i ämnet fastställda löneregleringen för fångvårdsstaten. Enbart på den grund synes, enligt utskottets förmenande, ett bifall till motionen icke vara tillrådligt. Därtill kommer, att i stället för det af motionären förmenta missförhållandet mellan lön och tjänstgöringspenningar för den lägre bevakningspersonalen i förhållande till den högre skulle genom ett bifall till motionen skapas ett verkligt missförhållande i motsatt riktning. På grund häraf och då det i allt fall synes utskottet synnerligen betänkligt att, på enskild motionärs förslag och nästan omedelbart efter det en lönestat blifvit fastställd, vidtaga en så betydelsefull ändring uti en efter noggrann utredning och pröfning fastställd stat, har utskottet ansett sig böra afstyrka herr Lindhagens förenämnda motion.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Lindhagens ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Reservationsanslagets till vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten uppgående i förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.

11:o) Kungl. Maj:t har under punkt 10 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen medgifva, att utgifter för vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten må från och med år 1913 bestridas från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, och af sådan anledning, med uteslutande ur riksstaten af det för dylika utgifter uppförda reservationsanslag å 40,000 kronor, höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll från dess nuvarande belopp 1,375,000 kronor med 40,000 kronor eller sålunda till 1,415,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 41—44 i statsrådsprotokollet. [10.]

Utskottets yttrande.

Under förutsättning att ifrågavarande utgifter varda jämväl för framtiden i räkenskaperna så angifna, att utgifternas skilda ändamål och belopp däraf tydligen framgår, har utskottet icke funnit något att erinra mot förevarande framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att utgifter för vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten må från och med år 1913 bestridas från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll och af sådan anledning, med uteslutande ur riksstaten af det för dylika utgifter uppförda reservationsanslag å 40,000 kronor, höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll från dess nuvarande belopp 1,375,000 kronor med 40,000 kronor eller sålunda till 1,415,000 kronor.

Assistenten H. F. Broströms rätt till ålderstillägg.

12:o) Under punkt 11 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva, att assistenten och arbetsföreståndaren vid centralfängelset å Långholmen Henrik Ferdinand Broström må från och med år 1911 tillgodoföras de två för hans tjänst i stat uppförda ålderstilläggen, hvartdera å 400 kronor. [11.]

I fråga om utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till hvad statsrådsprotokollet sid. 45—48 i ärendet innehåller.

Utskottets yttrande.

Ehuru de vid den nya staten för fångvårdsstaten fästade aflöningsvillkoren icke medgifva Broström den äskade lönetursrätten, synes det utskottet billigt, att Broström det oaktadt må komma i åtnjutande af

de två för hans tjänst i stat uppförda ålderstilläggen. Att Broström skulle från och med år 1911 tillgodogöras dessa två ålderstillägg, kan utskottet emellertid ej tillstyrka, då utskottet hyser betänklighet mot att dylika medgifvanden må få gälla retroaktivt. Men då utskottet dock vill föreslå, att Broström må från och med år 1912 tillgodoräknas två ålderstillägg, så beror detta på, att i föreliggande fall talande skäl synas föranleda undantag från hvad som bör anses såsom regel.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva, att assistenten och arbetsföreståndaren vid centralfängelset å Långholmen Henrik Ferdinand Broström må från och med år 1912 tillgodoföras de två för hans tjänst i stat uppförda ålderstilläggen, hvartdera å 400 kronor.

Motion om direktörens vid straffängelset i Västerås Carl Emil Wallgrens ålderstillägg.

13:o) I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 90) har herr *U. Leander* hemställt, det Riksdagen ville förklara direktören vid straffängelset i Västerås Carl Emil Wallgren berättigad att från och med den 1 januari 1911 komma i åtnjutande af det med hans innehafvande tjänst förenade 1:sta ålderstillägg.

Beträffande hvad motionären anfört till stöd för sin framställning tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Då Wallgren, som, innan fråga uppstått om sökande af hans nu ifrågavarande tjänst, vid tillfrågan, huruvida han efter indragningen af centralfängelset i Göteborg vore villig att förflyttas till annan fångvårdstjänst, såsom villkor härför, bland andra, uppställt, att han å den nya tjänsten finge för vinnande af ålderstillägg tillgodoräkna sig sin ordinarie tjänstetid vid centralfängelset i Göteborg, sedermera sökt sin nu innehafvande tjänst utan dylikt förbehåll, oaktadt han dessförinnan delgifvits villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med densamma förenade nya aflöningsförmånerna, lärer Wallgren få anses vid ansökningen till tjänsten hafva frånträdt sitt ofvannämnda förbehåll, ett antagande, som synes utskottet så mycket mera sannolikt, som Wallgren, hvilken för sin tjänst vid centralfängelset i Göteborg åtnjutit 2,300 kronor, med tillträdet af sin nu ifrågavarande tjänst kommit i åtnjutande af aflöningsförmåner, som uppgå till 4,000 kronor. På grund häraf och då erhållandet af den nya tjänsten i allt fall måste anses hafva för Wallgren inneburit en afsevärd förbättring i ekonomiskt afseende, har ut-

skottet ansett sig icke kunna tillstyrka motionärens ifrågavarande framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Leanders förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. [12.]

14:o) Kungl. Maj:t har under punkt 12 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., hvartill i 1912 års riksstat under andra hufvudtiteln upptagits 111,991 kronor, å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 65,000 kronor eller sålunda 46,991 kronor mindre än det nuvarande anslaget.

Till stöd för framställningen har departementschefen utom eget yttrande, som återfinnes å sid. 49—50 i statsrådsprotokollet, åberopat jämväl ett af chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 hållet yttrande af följande lydelse:

»Sedan en längre tid tillbaka hafva de å riksstatens särskilda hufvudtitlar uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i allmänhet visat sig otillräckliga för bestridande af de utgifter, som skolat därifrån gäldas; i följd hvaraf å dessa anslag uppstått brister, som särskildt under de senaste åren uppgått till betydande belopp. Riksdagens revisorer upptogo denna fråga till behandling i sin till 1911 års Riksdag afgifna berättelse, hvari de framlade en tabell till upplysning angående dessa anslags ställning under senast förflutna år samt vidare anförde:

»Sedan, med anledning af 1904 års statsrevisorers framställning i ämnet, 1905 års Riksdag i skrifvelse till Kungl. Maj:t framhållit angelägenheten af att de i riksstaten uppförda förslagsanslagen höjdes för att bereda statsregleringen önskvärd stadga, beslutades vid 1906 års riksdag förhöjningar i åtskilliga förslagsanslag och bland dem äfven de nu ifrågavarande. Af förestående tabell (införd i revisorernas berättelse) framgår att dessa anslag under 2 samt 4—9 hufvudtitlarna år 1907 höjdes med sammanlagdt 277,684 kronor. Men oaktadt detta öfverskredos expensanslagen under nämnda titlar samma år med 346,345 kronor; och för år 1909 utgör motsvarande brist 352,108 kronor.

Revisorerna hafva vid granskning af ifrågavarande förslagsanslag

under de olika hufvudtitlarna bibragts den uppfattningen, att större sparsamhet i flera afseenden bort kunna iakttagas vid fråga om utgifter till förenämnda ändamål. Redan 1884 års Riksdag anhöll med anledning af framställning från föregående års statsrevisorer, att Kungl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen borde vidtagas för vinnande af önskvärd begränsning af utgifterna från anslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Då utgifterna för ifrågavarande ändamål, enligt hvad af förestående tabell framgår, visa en bestämd tendens att alltjämt stiga, synas de åtgärder, som föranledts af Riksdagens sistnämnda skrifvelse, icke hafva varit tillfyllestgörande; och på grund häraf föranlåtas revisorerna att ifrågasätta, huruvida icke ytterligare åtgärder må kunna vidtagas för nedbringande af de kostnader, som bestridas af de under de olika hufvudtitlarna uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Slutligen hafva revisorerna, som trott sig finna, att från förenämnda förslagsanslag bestridts utgifter, hvartill tillgångar synts hafva bort på annat sätt beredas, velat ifrågasätta, huruvida icke närmare föreskrifter må lämpligen kunna meddelas beträffande användandet af medel från dessa anslag.»

Häröfver inhämtades utlåtanden från arméförvaltningen, marinförvaltningen och statskontoret, hvilken sistnämnda myndighet framhöll, bland annat, att ett bedömande af, hvilka åtgärder i de af revisorerna antydda afseenden som kunde lämpligen vidtagas, förutsatte en närmare utredning om, huru ifrågavarande kostnader under de särskilda åren fördelat sig på olika slag af expenser, hvilket kunde utrönas endast genom en detaljerad undersökning af de särskilda ämbetsverkens och myndigheternas expensmedelsräkningar.

I underdånig skrifvelse den 31 maj 1911 anförde därefter Riksdagen i denna fråga följande:

»Otvifvelaktigt är att, på sätt af revisorerna framhållits, ämbetsverkens expensutgifter visa en tendens till stegring, som måste mana till öfvervägande, huruvida icke åtgärder kunna vidtagas till begränsning af dessa utgifter. Äfven med behörigt iakttagande af att statsförvaltningens år från år växande omfång naturligtvis betingar en viss ökning af ifrågavarande utgifter och med allt erkännande af att, såsom af statskontoret framhålles, en del af dessa utgifter motsvaras af besparing i kostnaderna för arbetskraft, anser sig Riksdagen kunna antaga att, därest ej mindre nödig sparsamhet med expensmedlen i hvarje särskildt fall iakttoges än äfven noggrannare föreskrifter beträffande de

ändamål, som från expensanslagen må tillgodoses, blefve utfärdade, en minskning i ifrågavarande utgifter skulle kunna åstadkommas. För sådant ändamål torde det jämväl vara af betydelse, om, såsom af statskontoret ifrågasättes, bestämmelser meddelades, i hvilken utsträckning ämbetsverken själfva må besluta angående sina expensutgifter eller desamma böra underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning. På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, hvilka åtgärder må kunna vidtagas till vinnande af begränsning i utgifterna från förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., och därefter meddela det beslut i ärendet, hvartill omständigheterna må föranleda.»

Redan förut hade emellertid förevarande ämne blifvit föremål för behandling hos regeringen. Då det vid uppgörandet af förslag till statsregleringen för år 1912 visade sig, att vissa af ifrågavarande förslagsanslag behöfde icke oväsentligt ökas, ansågs det, med hänsyn till den betydande storleken af de belopp, hvarmed vissa af dessa anslag under de senaste åren öfverskridits, önskligt att, innan framställning gjordes till Riksdagen om anslagens ökning, en närmare undersökning verkställdes rörande dessa anslag och orsakerna till deras öfverskridande.

På grund häraf och med afseende jämväl å hvad i ämnet anförts i den till 1911 års Riksdag afgifna revisionsberättelse samt hvad statskontoret härom yttrat, uppdrogs genom nådigt beslut den 31 mars 1911 åt statskommissarien Per Södermark att inom finansdepartementet biträda vid verkställande af utredning rörande de under de särskilda hufvudtitlarna å riksstaten uppförda förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. Ifrågavarande utredning borde innefatta redogörelse för dessa anslags tillkomst och ursprungliga ändamål äfvensom för deras utveckling till närvarande tid, i hvilket sistnämnda afseende utredningen särskildt borde utvisa de olika slag af kostnader, för hvilka anslagen användts, samt huru utgifterna särskildt under senare åren fördelat sig å dessa olika slag af expenser. Vidare borde med ledning af denna redogörelse undersökas, hvilka åtgärder som lämpligen kunde vidtagas för vinnande af besparing, samt huruvida i sådant syfte eller af annan anledning det kunde finnas erforderligt, att angående anslagen och deras användning meddelades närmare föreskrifter än hittills ägt rum. Särskildt angeläget vore härvid, att anslagens ändamål blefve fullt tydligt fixerade. I sammanhang med undersökning om, huru detta syfte lämpligen kunde vinnas, borde tagas i öfvervägande, huruvida icke för ändamål, som nu tillgodosåges med anslag af ifrågavarande slag, borde anvisas två eller flera särskilda anslag.

Riksdagens nyssberörda skrifvelse blef därefter den 22 juni 1911 till Södermark öfverlämnad för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af det sålunda meddelade uppdraget.

I en den 4 november 1911 till mig aflåten skrifvelse har nu Södermark framlagt resultaten af den gjorda utredningen, hvilken skrifvelse till en början innehåller följande redogörelse för expensanslagens tillkomst samt utveckling till närvarande tid.

De nuvarande förslagsanslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. leda sitt ursprung från den vid 1809—10 års riksdag fastställda riksstaten. Därförut voro för ifrågavarande ändamål vissa belopp anslagna å de särskilda ämbetsverkens stater; men härom yttrade nämnda riksdags statsutskott, att för de till skrifmaterialier, expenser, ved och ljus för de civila verken bestådda medel hade »för vinnande af ordning och redighet särskilda stater blifvit författade och beloppet på allmänna utgiftsstaten (dåvarande åttonde hufvudtiteln) uppfördt, efter som det hvarken vore eller kunde vara annat än förslagssummor, hvilka vore årliga förändringar underkastade».

I enlighet härmed öfverflyttades till allmänna utgiftsstaten följande belopp, nämligen

från	nedre justitierevisionens	stat	rdr b:co	1,200: —
„	Svea hofrätts	„	„	1,500: —
„	Göta „	„	„	1,000: —
„	krigshofrättens	„	„	375: —
„	Kungl. Maj:ts cancellis	„	„	6,350: —
„	kammarkollegii	„	„	2,100: —
„	statskontorets	„	„	1,250: —
„	kommerskollegii	„	„	1,408: 16
„	kammarrättens	„	„	1,300: —
„	kollegii medici	„	„	500: —
„	tabellkommissionens	„	„	50: —
„	landtmäterikontorets	„	„	400: —
„	krigskollegii	„	„	3,409: 32
„	generaladjutanternas	„	„	66: 32
och „	förvaltningens för sjöärendena	„	„	1,025: —
eller	tillhopa		rdr b:co	21,934: 32

hvaraf alltså 17,433 rdr 16 sk. belöpte sig på de civila och 4,501 rdr 16 sk. på de militära ämbetsverken.

För s. k. ljuspenningar [1]) åt hofrätternas och kollegiernas ämbetsmän och betjäning var före år 1809 å andra hufvudtiteln, som då innefattade utgifterna för de civila ämbetsverken, uppfördt ett särskildt anslag 12,000 rdr, hvilket anslag vid 1809—10 års riksdag blef med ett till 12,400 rdr höjdt belopp öfverfördt till allmänna utgiftsstaten, där det sedermera sammanslogs med de för skrifmaterialier m. m. för de civila verken afsedda medel.

Det sålunda sammanförda anslaget öfverflyttades vid 1817—18 års riksdag från åttonde till andra hufvudtiteln och upptogs med ett till 42,340 rdr förhöjdt belopp, hvarjämte å tredje hufvudtiteln, som då omfattade utgifterna för krigsväsendet, uppfördes ett anslag å 10,000 rdr till skrifmaterialier, ved m. m. för de militära ämbetsverkens behof.

Sistnämnda anslag blef vid 1828—30 års riksdag nedsatt till 7,000 rdr, som fördelades med 4,500 rdr för landtförsvaret och 2,500 rdr för sjöförsvaret, hvaremot det för de civila ämbetsverkens behof afsedda anslag höjdes till 50,000 rdr; och anvisade samma Riksdag därjämte till bestridande af kostnaden för tryckningen af landshöfdingarnas ämbetskungörelser ett särskildt belopp af 100 rdr för hvarje län, eller alltså 2,400 rdr, med förklarande att denna ersättning borde i främsta rummet tillgodokomma kronofogdar, häradsskrifvare, magistrater och kyrkor, i den mån dessa deltagit i berörda tryckningskostnad, samt att den kostnad, som öfversköte den sålunda beviljade ersättningen, skulle af länsstyrelsens egna tjänstemän ensamt bestridas.

Vid 1834—35 års Riksdag höjdes ofvannämnda, å andra hufvudtiteln uppförda expensanslag till 70,000 rdr, bland annat af den anledning, att kostnaden för tryckning af rikshufvudbokens kapitalräkning, hvilken förut anvisats å öfverskottsmedel, ansågs böra å ifrågavarande anslag öfverflyttas.

I följd af den år 1840 genomförda nya departementsindelningen beslöt Riksdagen påföljande år, att det för civila ämbetsverk uppförda förslagsanslaget skulle sålunda fördelas

---

[1]) En kontant ersättning åt såväl ordinarie som extra ordinarie tjänstemän och betjänte, som motsvarades af skyldighet för dessa att själfva bestå sig ljus vid deras ämbetsgöromål.

å andra	hufvudtiteln	för	justitiedepartementet	rdr 21,533: 16
„ tredje	„	„	utrikesdepartementet	„ 1,666: 32
„ fjärde	„	„	landtförsvarsdepartementet (kansliexpeditionen)	„ 2,600: —
„ femte	„	„	sjöförsvarsdepartementet (kansliexpeditionen)	„ 1,100: —
„ sjätte	„	„	civildepartementet	„ 16,300: —
„ sjunde	„	„	finansdepartementet	„ 17,800: —
„ åttonde	„	„	ecklesiastikdepartementet	„ 9,000: —
			Summa	rdr 70,000: —

Det till de militära ämbetsverken utgående expensanslaget, 7,000 rdr, uppfördes med 4,500 rdr å fjärde hufvudtiteln för krigskollegii m. fl. verks behof samt med 2,500 rdr å femte hufvudtiteln för förvaltningen af sjöärendena samt sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition.

På Kungl. Maj:ts förslag blef sedermera vid 1850—51 års riksdag från det under femte hufvudtiteln uppförda anslaget till flottans underhåll och nybyggnad ett belopp af 18,000 rdr afskildt och uppfördt såsom ett särskildt förslagsanslag under titel »skrifmaterialier, ved och ljus för flottans stationer».

Sedan samma Riksdag beslutat, att ofvanberörda s. k. ljuspenningar skulle upphöra att utgå och att i stället, för de extra ordinarie tjänstemännens vidkommande, ett belopp af 10,000 rdr skulle anslås till fördelning ämbetsverken emellan såsom tillgång för gratifikationer åt sådana lönlösa tjänstemän, hvilka under tjänstgöring utmärkt sig för flit och skicklighet, förordnade Kungl. Maj:t om fördelning af dessa 10,000 rdr med vissa belopp åt de särskilda ämbetsverken, hvarefter 1853—54 års Riksdag medgaf, att dessa belopp såsom gratifikationsmedel uppfördes å de särskilda ämbetsverkens stater mot det att anslagen till skrifmaterialier och expenser minskades med motsvarande summor.

Beträffande expensutgifterna under tredje hufvudtiteln vidtogs vid 1856—58 års riksdag den förändring, att det å denna hufvudtitel anvisade förslagsanslag indrogs, hvaremot Riksdagen i stället beviljade ett bestämdt anslag å 70,000 riksdaler riksmynt till skrifmaterialier och expenser *samt extra utgifter*, i hvilket belopp inbegreps den förut från postverket utgående ersättning för utgifterna till den ministeriella brefväxlingen, hvilken ersättning alltså kom att upphöra.

Vid samma riksdag blef ofvannämnda till bestridande af kostnaderna för länskungörelsernas tryckning anslagna belopp å 2,400 rdr b:co

ökadt till dubbla beloppet, för hvilket ändamål sjätte hufvudtitelns expensanslag höjdes med 3,600 rdr riksmynt.

Sedermera hafva ifrågavarande, å de särskilda hufvudtitlarna uppförda förslagsanslag undan för undan höjts för att motsvara det växande behofvet af expensmedel. Här torde blott behöfva erinras om sådana förhöjningar, som föranledts af särskildt angifna förhållanden, samt om de förändringar anslagen i öfrigt undergått.

Expensutgifterna för sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition, som intill år 1871 guldits från samma anslag som förvaltningens af sjöärendena, blefvo vid sistnämnda års riksdag i stället öfverförda till det för sjöförsvarsdepartementets behof afsedda förslagsanslaget.

1874 års Riksdag höjde sjätte hufvudtitelns expensanslag med 7,200 kronor, för bestridande af kostnaderna för inköp åt länsstyrelserna af papper, pennor, bläck, lack, segelgarn m. m. sådant, äfvensom för lys- och renhållning i ämbetslokalerna, hvilka utgifter förut bestridts af landssekreterarna och landskamrerarna.

I anledning däraf att bestyret med utgifvande af svensk författningssamling enligt nådigt beslut den 19 november 1875 öfverflyttats från ecklesiastikdepartementet till justitiedepartementet, blef vid 1876 års riksdag andra hufvudtitelns expensanslag ökadt med 32,219 kronor samt åttonde hufvudtitelns minskadt med ungefär motsvarande belopp.

Samma år indrogos de särskilda belopp af 300 kronor för hvarje länsstyrelse, som förut varit särskildt anvisade för bestridande af kostnaderna för länskungörelsernas tryckning, hvaremot samtliga dessa kostnader förklarades skola utgå från sjätte hufvudtitelns expensanslag.

Vid samma års riksdag blefvo de tre särskilda å femte hufvudtiteln anvisade expensanslagen, nämligen för sjöförsvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner, för förvaltningen af sjöärendena och för flottans stationer, sammanförda till ett gemensamt, jämväl för chefens för flottans militärpersonal expedition afsedt förslagsanslag.

År 1890 blef det för landtförsvarsdepartementet afsedda expensanslag för beredande af expensmedel äfven åt departementets kommandoexpedition höjdt med erforderligt belopp och dess rubrik ändrad till 'skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen'.

År 1896 uteslöts ur riksstaten förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser för arméförvaltningen m. fl. verk, hvaremot de bestämda anslagen till arméförvaltningen och generalstaben höjdes med motsvarande belopp.

I följd af jordbruksdepartementets inrättande tillkom år 1900 ett

nytt expensanslag under nionde hufvudtiteln, till hvilket vissa belopp från sjätte, sjunde och åttonde hufvudtitlarnas expensanslag öfverflyttades.

Vid 1901 års riksdag blef femte hufvudtitelns expensanslag höjdt med 50,409 kronor till följd af kustartilleriets tillkomst.

Af åttonde hufvudtitelns expensanslag blef år 1902 ett belopp af högst 7,150 kronor anvisadt för domkapitlens behof, hvilket belopp år 1903 höjdes till 9,000 kronor och år 1908 till 10,000 kronor.

Sjätte hufvudtitelns expensanslag ökades vid 1904 års riksdag med omkring 100,000 kronor, hvilken förhöjning dels var påkallad däraf, att anslaget utvisat betydande brist, och dels särskildt afsåg beredande af ersättning åt kronofogdar och länsmän för telefonafgifter och vissa extra utgifter i polisärenden.

Vid 1906 års riksdag vidtogs en allmän höjning af sådana förslagsanslag, som under den sistförflutna tiden hade utvisat afsevärda brister; och höjdes härvid

andra	hufvudtitelns	expensanslag	med	.....	kronor	47,539: —
femte	„	„	„	.....	„	9,431: —
sjätte	„	„	„	.....	„	140,032: —
sjunde	„	„	„	.....	„	18,467: —
åttonde	„	„	„	.....	„	38,986: —
och nionde	„	„	„	.....	„	23,247: —

Samma år blef, i sammanhang med den nya löneregleringen för beskickningar och konsulat, å tredje hufvudtiteln uppfördt ett förslagsanslag till skrifmaterialier, expenser, ved, ljus m. m. å 92,500 kronor. Till detta anslag blef enligt beslut vid 1909 års riksdag äfven kostnaderna för renskrifning öfverflyttade, för hvilket ändamål anslaget höjdes till 120,064 kronor.

Det å femte hufvudtiteln uppförda expensanslaget blef år 1907, för underlättande af öfversikt och kontroll öfver medlens användande, uppdeladt i två förslagsanslag, nämligen ett till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar å 235,000 kronor, samt ett till skrifmaterialier och expenser m. m. å 113,763 kronor.

Slutligen vidtogs vid 1911 års riksdag i fråga om fjärde hufvudtiteln den ändring, att för arméförvaltningens expenser, hvilka förut sedan år 1897 bestridts från det bestämda anslaget till ämbetsverket, uppfördes ett särskildt anslag å 30,900 kronor, hvilket, i likhet med de olika anslag, hvarifrån expenserna vid truppförbanden utgå, erhöll *reservationsanslags* natur.

Å 1912 års riksstat äro nu uppförda följande expensanslag:

å andra hufvudtiteln ..... kronor 111,991: —

Detta anslag är afsedt för:
justitiedepartementet,
justitiekanslersexpeditionen,
nedre justitierevisionen,
Svea hofrätt,
Göta hofrätt,
hofrätten öfver Skåne och Blekinge och
krigshofrätten; hvarjämte däraf bestridas kostnaderna för tryckning af svensk författningssamling, chefens för justitiedepartementet berättelse, fångvårdsstyrelsens berättelse rörande fångvården m. m.;

å tredje hufvudtiteln ..... kronor 120,154: —

Häraf bestridas kostnaderna för skrifmaterialier, expenser, *renskrifning*, ved, ljus m. m. för utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat;

å fjärde hufvudtiteln:

ett förslagsanslag å ..... kronor 12,990: —
afsedt för landtförsvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner, samt

ett reservationsanslag å ..... „ 30,900: —
till skrifmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen;

å femte hufvudtiteln:

ett förslagsanslag till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar å ..... kronor 300,000: —

samt ett förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser m. m. å ..... „ 113,882: —

Dessa anslag äro afsedda för
sjöförsvarsdepartementets kansli- och kommandoexpeditioner,
marinförvaltningen,
marinstaben,
inspektören för flottans öfningar till sjöss,
flottans stationer och varf, samt
kustartilleriet;

å sjätte hufvudtiteln ..... kronor 425,756: —

Detta anslag är afsedt för
civildepartementet,
regeringsrätten,
öfverståthållareämbetet,

länsstyrelserna och
medicinalstyrelsen; hvarjämte däraf gäldas kostnad för bränsle åt poliskammaren i Stockholm, hyra för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.;

å sjunde hufvudtiteln ..... kronor 100,009:—
Detta anslag är afsedt för
finansdepartementet,
kammarkollegium,
statskontoret,
kammarrätten,
öfverintendentsämbetet,
kommerskollegium och
statistiska centralbyrån; hvarjämte däraf gäldas kostnaden för införande i Posttidningen af annonser om lediga tjänster, för tryckning af markegångstaxor, kapitalkonto till rikshufvudboken och statsliggaren, m. m.;

å åttonde hufvudtiteln ..... kronor 55,095:—
Detta anslag är afsedt för
ecklesiastikdepartementet,
riks- och landsarkiven,
biblioteket samt
domkapitlen, hvilka däraf äga använda tillhopa högst 10,000 kronor. Dessutom bestrides af ifrågavarande anslag kostnaden för bränsle för akademien för de fria konsterna, hvarjämte för uppvärmning och renhållning af vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien må användas ett belopp af högst 1,100 kronor; samt

å nionde hufvudtiteln ..... kronor 40,479:—
Detta anslag är afsedt för
jordbruksdepartementet,
domänstyrelsen,
landtmäteristyrelsen och
landtmäterikontoren i länen, hvarjämte däraf bestrides kostnaden för tryckning af vissa statistiska berättelser m. m.

Beträffande härefter frågan om de olika slag af kostnader, för hvilka expensanslagen användts, inhämtas af utredningen, att några *allmänna* bestämmelser härom icke meddelats i vidare mån än att formulär för expensmedelsräkningar fastställdes den 14 november 1842, hvilket formulär upptog följande underrubriker:

1) *Upphandling af skrifmaterialier.*

Såsom exempel å sådana upptog formuläret följande föremål: papper, pennor, lack, nålar, silke, segelgarn, bläck och skrifsand.

2) *Lyshållning,* hvilken rubrik, där uppköp af ved förekomme, borde benämnas *Ved och lyshållning.*

3) *Ljuspenningar.*

4) *Arfvoden och gratifikationer.*

Såsom exempel härå upptogs arfvode för uppdragning af klockor.

5) *Trycknings- och bindningskostnad.*

6) *Prenumeration å tidningar samt inköp af kalendrar och almanackor.*

7) *Underhåll af möbler och inventarier.*

8) *Renhållning och städning.*

9) *Diverse utgifter,* under hvilken titel borde afföras de kostnader, som icke kunde hänföras till någon af de öfriga specificerade titlarna.

De föreskrifter, som i öfrigt meddelats rörande expensmedlens användning, hafva afsett särskilda slag af utgifter och hufvudsakligen haft till ändamål att åstadkomma besparing. Sålunda meddelades på 1840- och 1850-talen åtskilliga bestämmelser i syfte att reglera vedåtgången i vissa ämbetsverk; och sedan särskildt 1884 års Riksdag, i anledning af de betydande brister, som expensanslagen utvisade, hemställt att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen borde vidtagas för vinnande af önskvärd begränsning af utgifterna å ifrågavarande anslag, blefvo, efter skedd utredning, i slutet af år 1885 vissa föreskrifter meddelade i fråga om anskaffande af papper, ved m. m., för hvilka närmare redogöres i Södermarks förenämnda skrifvelse.

Beträffande själfva förloppet af den nu gjorda utredningen inhämtas vidare af berörda skrifvelse, hurusom det först och främst befanns nödigt att från de särskilda ämbetsverkens och myndigheternas expensmedelsräkningar inhämta upplysning om ifrågavarande utgifters belopp och fördelning å olika slag af kostnader under en följd af år, hvilken undersökning lämpligen ansågs böra omfatta åren 1885, 1890 samt hvart och ett af åren 1895—1910. Och de olika slag af expensutgifter, hvilkas specificering härvid ansågs af särskild vikt, voro följande:

1) hyra;
2) inköp af papper;
3) inköp af böcker;
4) inbindning af böcker och handlingar;
5) tryckning af

a) blanketter, formulär, utgående mindre expeditioner o. d.,
b) utlåtanden samt statistiska eller andra publikationer;
6) uppvärmning;
7) lyshållning;
8) renhållning och städning;
9) telefon och telegram;
10) inköp och underhåll af möbler och inventarier; samt
11) renskrifning (äfven sådan, som verkställts med skrifmaskin).

Beträffande särskildt nyanskaffning af möbler och inventarier befanns det önskligt att inhämta upplysning, när och för hvilken kostnad mera afsevärd sådan nyanskaffning bestridts af expensanslagen och huruvida tilläfventyrs i dessa fall särskildt medgifvande af Kungl. Maj:t inhämtats.

På grund häraf begärdes från ämbetsverk och myndigheter, hvilkas expensutgifter bestridas från de särskilda hufvudtitlarnas ifrågavarande förslagsanslag, uppgifter i berörda hänseende, i sammanhang hvarmed vederbörande anmodades att afgifva yttrande, huruvida några särskilda åtgärder syntes kunna lämpligen vidtagas för vinnande af besparing i expensutgifter och om i sådant syfte eller af annan anledning det kunde synas erforderligt, att angående ifrågavarande anslag och deras användning meddelades närmare föreskrifter än hittills ägt rum.

På grundval af de uppgifter, som från myndigheterna inkommo, äfvensom af i statskontoret befintliga räkenskaper utarbetades vissa i utredningen intagna tabeller rörande expensutgifterna under åren 1885, 1890, 1895—1899, 1903 samt 1906—1910, hvarvid, för erhållande för de olika tidpunkterna af i möjligaste mån jämförliga siffror, från tabellerna uteslötos vissa under senaste tiden tillkomna verk och inrättningar.

Af dessa tabeller framgår, att de ifrågavarande ämbetsverkens och myndigheternas expensutgifter, som år 1885 uppgingo till 444,233 kronor 13 öre och år 1890 stigit till 499,829 kronor 32 öre, under de därpå följande åtta åren utvisade en jämförelsevis obetydlig ökning, nämligen med i medeltal 7,500 kronor för år, men däremot från och med år 1899 stegrats betydligt hastigare, för tiden till och med 1906 med i medeltal omkring 50,000 kronor för år och för de fyra senaste åren med i medeltal omkring 100,000 kronor årligen, så att de år 1910 uppgingo till 1,384,963 kronor 63 öre.

Med hänsyn härtill har expensutgifternas ökning under tiden efter 1899 särskildt ansetts böra göras till föremål för närmare undersökning; och för att härvid erhålla genomsnittssiffror för denna ökning hafva de sammanräknade utgiftssiffrorna för de tre åren 1897—1899 jämförts

med motsvarande siffror för de tre åren 1908—1910. Denna jämförelse har lämnat det resultat, att under denna tid

utgifterna för	papper	ökats med	58	procent
„ „	uppvärmning	„ „	90	„
„ „	inbindning	„ „	96	„
„ „	böcker	„ „	98	„
„ „	renskrifning	„ „	101	„
„ „	diverse	„ „	112	„
„ „	renhållning och städning	„ „	138	„
„ „	lyshållning	„ „	138	„
„ „	tryckning (frånsedt Svensk författningssamling)	„ „	163	„
„ „	möbler och inventarier	„ „	249	„
„ „	telefon och telegram	„ „	1,036	„
„ „	Svensk författningssamling	„ „	71	„

medan samtliga ifrågavarande expenser under samma tid ökats med 129 procent.

Häraf har blifvit en följd, att de särskilda utgiftsposternas andelar i slutsumman undergått de förändringar, nedanstående tablå utvisar.

	% af hela summan 1897—1899	% af hela summan 1908—1910
Kostnaden för tryckning (utom Svensk författningssamling)	22.6	26
„ „ diverse	13	12
„ „ uppvärmning	13.4	10.9
„ „ renhållning och städning	6.8	7.1
„ „ Svensk författningssamling	8.9	6.6
„ „ papper	8.7	6
„ „ lyshållning	5.6	5.7
„ „ inbindning	6.4	5.5
„ „ renskrifning	6.2	5.4
„ „ telefon och telegram	1	5.2
„ „ möbler och inventarier	2.9	4.4
„ „ böcker	1.7	1.5

Hvad slutligen angår den af tillfälliga förhållanden beroende utgiften för lokalhyra, har denna under ifrågavarande tid stigit med 282 procent, eller från 2 procent af hela summan under åren 1897—1899 till 3.3 procent af hela summan under åren 1908—1910.

Hvad som vid granskningen af ofvanberörda siffror synes mest påfallande, är ökningen af utgifterna för tryckning, möbler och inventarier samt telefon och telegram. Hvad de bägge senare utgiftsgrupperna angår beror deras ökning af särskilda, under den senaste tioårsperioden inträffade omständigheter; och då de för öfrigt äro till sina belopp af jämförelsevis mindre betydelse, är det framför allt tryckningskostnaderna, som äro ägnade att tilldraga sig uppmärksamheten. Dessa, som år 1885 utgjorde 147,851 kronor 76 öre, hade ännu år 1899 ej ökats till mer än 188,935 kronor 46 öre, men stego sedermera med i medeltal omkring 28,000 kronor årligen, så att de år 1910 uppgingo till nästan ½ miljon kronor, motsvarande 36 procent af samtliga expenser. Kostnaderna för tryckning af statistiska med flera publikationer, hvaribland särskildt märkas länskungörelserna, hafva härunder ökats något kraftigare än utgifterna för blankettryck.

I fråga om tryckningskostnaderna yttras i Södermarks skrifvelse följande:

»Den föreliggande utredningen rörande statsverkets expenser torde framför allt hafva ådagalagt önskvärdheten af att besparing må kunna vinnas i *tryckningskostnaderna*, hvilka utgöra såväl den ojämförligt största posten bland dessa expenser som ock den utgiftspost, som, frånsedt de jämförelsevis mindre betydande kostnaderna för telefon samt för möbler och inventarier, utvisat den snabbaste ökningen.

I betraktande häraf synes det först och främst önskligt, att dessa kostnader särskiljas från öfriga expenser, så att man direkt ur rikshufvudboken kan år för år vinna kännedom om deras belopp. För sådant ändamål synes det lämpligast, att ett särskildt anslag till tryckningskostnader utbrytes från hvart och ett af de olika hufvudtitlarnas expensanslag, och att dessa nya anslag från och med år 1913 i riksstaten uppföras såsom förslagsanslag med belopp, som den gångna tidens erfarenhet angifvit såsom behöfliga.

Hvad härefter angår frågan om åtgärder i syfte att söka nedbringa tryckningskostnadernas höga belopp, torde här först böra erinras därom, att denna fråga, i hvad den rör kostnaderna för de statistiska publikationerna, nyligen varit föremål för behandling af den s. k. statistiska kommittén.

I sitt den 7 september 1910 afgifna betänkande har denna kommitté erinrat, att de nuvarande utgifterna för tryckning och häftning för serien Bidrag till Sveriges officiella statistik icke torde kunna beräknas till lägre belopp än 110,000 kronor, och att dessa kostnader på tjugufem år mer än fördubblats, ehuru under tiden endast en ny littera i serien tillkommit. Denna ansenliga stigning berodde endast till en mindre del på ökning af de statistiska berättelsernas omfång, den förnämsta orsaken till densamma vore att söka i arbetsprisernas stegring.

Kommittén har vidare framhållit, hurusom, på sätt chefen för statistiska centralbyrån i utlåtande den 18 november 1885 erinrat, tre olika utvägar kunde ifrågakomma för åstadkommande af besparing i kostnaderna för det officiella statistiska trycket, nämligen dels minskning af berättelsernas volym, dels minskade arbets- och materialkostnader, dels slutligen minskning af upplagornas storlek. Den förstnämnda utvägen, att minska berättelsernas omfång, vore uppenbarligen den utan jämförelse kraftigast verkande. Med de för hvarje år allt större kraf, som ställdes på den officiella statistiken i fråga om fullständighet och detaljrikedom, kunde emellertid endast undantagsvis en inskränkning i statistikens nuvarande omfång genomföras; och där en sådan inskränkning vore möjlig utan större olägenheter, såsom beträffande Kungl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser, de befolkningsstatistiska årsberättelserna och sjöfartsstatistiken, hade kommittén på vederbörliga ställen därom framställt förslag. Den andra utvägen vore att söka i nedbringande af arbets- och materialkostnaderna. I fråga om papperet för själfva de publikationer, om hvilka närmast vore fråga, kunde visserligen ingen besparing ske, alldenstund genom nådiga förordningen den 12 juli 1907 förordnats om användande af normaltryckpapper för dylika publikationer och en ändring i denna bestämmelse icke torde vara lämplig. Däremot skulle i fråga om papperet för blanketter till statistiska uppgifter en väsentlig besparing kunna åstadkommas, därest det i nyssnämnda förordning meddelade stadgandet om användande af normalpapper af klass nummer 3 för blanketter till statistiska uppgifter blefve upphäfdt. Detta ville kommittén för sin del lifligt förorda. Hvad sättnings-, trycknings- och häftningskostnaderna anginge, erinrade kommittén, att beträffande tryckningen af flertalet statistiska publikationer skedde för närvarande med Kungl. Maj:ts tillstånd uppgörelse under hand. Då man naturligtvis kunde utgå ifrån, att de olika ämbetsverken härvid betingade sig de billigaste pris, som på sådant sätt kunde erhållas, syntes ett nedbringande af dessa kostnader icke tänkbart utan att entreprenad anställdes. Häremot kunde

likväl mycket tungt vägande invändningar göras. Därest entreprenad utlystes, kunde en publikations tryckning komma att det ena året omhänderhafvas af ett, det andra året af ett annat tryckeri. Emellertid vore de flesta statistiska årsberättelserna af den beskaffenhet, att tabellstommarna kunde hållas stående från år till år, så att den årliga nysättningen kunde inskränkas till att endast införa nya siffror i de gamla stommarna. Härigenom vunnes dels en betydligt snabbare publikation, dels besparing i kostnaderna, alldenstund det synnerligen dyrbara 'uppbyggandet' af tabellerna bortfölle. För att entreprenad å det statistiska trycket i allmänhet skulle med fördel kunna anställas, erfordrades sålunda, att entreprenaden finge omfatta ett stort antal årgångar. Till följd af de täta förändringarna, som arbetspriserna underginge, torde emellertid en sådan entreprenad kunna komma till stånd endast därigenom, att tryckerierna satte priserna så högt, att de kunde vara skyddade med hänsyn till den stegring af arbetspriserna, som kunde komma att inträda under entreprenadtiden. Att i allmänhet anställa entreprenad å det statistiska trycket skulle därför enligt kommitténs åsikt snarare medföra en stegring än en minskning af kostnaderna. Detta gällde dock endast i allmänhet. Beträffande sådana publikationer, som icke utkomme årligen och som därför icke lämpligen hölles stående, samt sådana publikationer, hvilka på grund af sin beskaffenhet vare sig måste eller utan olägenhet kunde årligen nysättas, ställde sig saken väsentligt annorlunda. Här syntes med fördel entreprenad kunna anställas. Framför allt torde emellertid entreprenad vara fördelaktig i fråga om större blankettleveranser, särskildt med hänsyn därtill, att dessa i allmänhet kunde utan olägenhet anförtros åt tryckerier i landsorten, där arbetspriserna ställde sig väsentligt billigare än i hufvudstaden. Beträffande slutligen den tredje utvägen att vinna besparingar i kostnaderna för det statistiska trycket har kommittén föreslagit vissa inskränkningar i fråga om publikationernas utdelning.

Rörande sättet för kostnadernas bestridande erinrar kommittén, att dessa i allmänhet gäldas af anslagen till expenser. Endast för statistiska centralbyråns publikationer funnes på riksstaten anvisadt ett särskildt reservationsanslag, för närvarande uppgående till 17,300 kronor, hvaraf kostnaderna för såväl publikationerna som blanketter till primäruppgifter skulle bestridas. Under de senare åren hade detta belopp visat sig alldeles otillräckligt, och särskilda medel hade därför så godt som årligen måst af Kungl. Maj:t anvisas för betäckande af brist i berörda anslag. Verkliga utgifterna hade sålunda utgjort: år 1905 31,180 kronor 87 öre, år 1906 17,293 kronor 92 öre, år 1907 31,162 kronor

98 öre, år 1908 17,288 kronor 82 öre och år 1909 48,434 kronor 18 öre. Då de ifrågavarande utgifternas belopp icke kunde med någon större tillförlitlighet beräknas från år till år, hvarom de nyss anförda siffrorna tydligt vittnade, ansåge kommittén att tryckningskostnaderna för statistiska centralverket borde i enlighet med den allmänna regeln bestridas af vederbörande hufvudtitels anslag till expenser.

Hvad statistiska kommittén sålunda föreslagit i fråga om de statistiska publikationerna har redan i vissa afseenden föranledt till åtgärder från Kungl. Maj:ts sida, i det att nämligen Kungl. Maj:t *dels* genom nådigt bref den 29 september 1911 föreskrifvit, bland annat, att i fråga om tryckningen af sådana publikationer, som icke utkomma årligen, samt sådana, som på grund af sin beskaffenhet antingen måste eller utan olägenhet kunna årligen nysättas, äfvensom i fråga om större leveranser af blankettryck nådiga förordningen angående statens upphandlings- och entreprenadväsende med mera den 17 november 1893 skall lända till efterrättelse, samt att i öfrigt uppgörelse under hand må träffas om tryckningen af blanketter och de statistiska publikationerna, *dels ock* genom nådig förordning samma dag vidtagit sådan ändring i ofvanberörda förordning den 12 juli 1907, att för blanketter till statistiska primäruppgifter, hvartill förut skolat användas normalpapper af klass nr 3, må från nästkommande års början användas papper af klass nr 4, för så vidt blanketterna skola för all framtid bevaras, men, där så ej är fallet, papper af beskaffenhet och format, som af vederbörande myndighet finnes för ändamålet lämpligt.

De önskemål i fråga om nedbringande af kostnaden för papperet till vissa blanketter, som af några myndigheter framhållits, hafva således redan blifvit tillgodosedda.

Men äfven i kostnaderna för själfva tryckningen af blanketter torde i vissa fall afsevärd besparing kunna åstadkommas. En sådan kan utan allt tvifvel vinnas om, såsom åtskilliga länsstyrelser föreslagit, det för länsstyrelserna behöfliga blankettryck skulle komma att genom central myndighet anskaffas gemensamt för hela riket. Då upplagans storlek har väsentlig betydelse för priset på blanketter — så t. ex. skulle enligt uppgift i visst fall priset allt efter som upplagan vore större eller mindre kunna växla mellan 15 och 25 kronor per ris — skulle med afseende å det betydande antal blanketter, som hos länsstyrelserna användes, en icke ringa besparing i tryckningskostnad vara att förvänta af en dylik anordning, om också denna ej torde lämpa sig för *alla* hos länsstyrelserna använda formulär och blanketter, utan böra inskränkas till dem, hvilkas lydelse är genom allmän författning

fastställd eller för hvilka eljest utan olägenhet gemensam lydelse kan bestämmas. Sedan det efter länsstyrelsernas hörande blifvit bestämdt, hvilka blanketter, som sålunda skulle tryckas för gemensam räkning, borde det tillkomma den centrala myndighet eller den tjänsteman, som finge uppdraget sig anförtrodt, att efter utlyst entreprenad, helst begränsad, träffa aftal med tryckeri om blanketternas tryckning och distribuering till länsstyrelserna. Den förnämsta svårigheten härvid torde blifva att erhålla garanti för att länsstyrelsernas rekvisitioner må kunna utan tidsutdräkt effektueras. Med ledning af uppgifter, som inhämtas från länsstyrelserna, bör emellertid storleken af de upplagor, som ständigt böra finnas på lager, något så när kunna beräknas. En annan fråga, som härvid bör tagas under öfvervägande, är om vederbörande läns och stads namn bör å blanketterna tryckas, hvilket ju måste något fördyra priset, men måhända likväl kan finnas önskligt.

På grund af hvad sålunda anförts synes alltså en närmare utredning om, i hvad mån och på hvad sätt de för länsstyrelserna behöfliga blanketter kunna lämpligen gemensamt tryckas, böra komma till stånd.

I hvad mån dylikt gemensamt tryckande af blanketter kan, såsom räkenskapskontoret vid flottans station i Stockholm ifrågasatt, lämpligen ske för marinens räkning, torde det böra öfverlämnas åt marinförvaltningen att tillse.

En sannolikt ännu mera effektiv åtgärd till förminskande af länsstyrelsernas tryckningskostnader vore emellertid om, på sätt flera länsstyrelser föreslagit, länskungörelsernas omfång kunde inskränkas genom uteslutande af vissa förteckningar och tillkännagifvanden. Ett bedömande af frågan, i hvad mån ett dylikt uteslutande kan äga rum, förutsätter emellertid inhämtande af yttranden från vederbörande myndigheter i sådan omfattning att detta ej i samband med föreliggande utredning kunnat ske. Så är särskildt förhållandet med förslaget om upphörande af lagfartsförteckningarnas kungörande, hvilket förutsätter en ändring af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom, som föreskrifver att de till Kungl. Maj:ts befallningshafvande insända förteckningar å beviljade lagfarter skola genom tryck kungöras så som med bemälda myndighets kungörelser vanligen förfares. I denna fråga synas lämpligen rikets hofrätter böra anmodas att, sedan tillfälle lämnats vederbörande häradshöfdingar och rådstufvurätter att yttra sig, inkomma med utlåtande. Hvad angår de i länskungörelserna intagna efterlysningarna af brottslingar och uteblifna värnpliktiga, hvilka tillkännagifvanden af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län beräknats för närvarande medföra en sammanlagd årlig kostnad af omkring 50,000 kronor, torde

från samtliga länsstyrelser och öfverståthållareämbetet samt i fråga om de värnpliktiga från vederbörande militära myndigheter böra infordras yttranden öfver förslaget om dessa kungörelsers öfverflyttande till en central publikation. Och äfven öfver de framställda förslagen rörande väguppskattningsinstrumenten, inskrifningsrevisionernas beslut m. m. lära, i den mån de anses förtjäna afseende, vederbörande fackmyndigheters mening böra inhämtas.

Den omständighet, som jämte tillväxten af publikationernas omfång mest bidragit till tryckningskostnadernas stegring, är emellertid ökningen af tryckeriernas pristariffer; och några åtgärder för att vinna nedsättning i dessa torde ej kunna vidtagas i vidare mån än att, såsom af statistiska kommittén framhållits, entreprenad i lämplig utsträckning användes; och torde i sådant afseende de bestämmelser, som enligt ofvannämnda nådiga bref den 29 september 1911 meddelats i fråga om de statistiska publikationerna, lämpligen kunna utsträckas till att gälla äfven annat tryck, som sker för statens räkning.

Men en annan fråga är, om den kontroll och granskning af tryckeriräkningarna, som måste föregå hvarje utbetalning, för närvarande kan allestädes anses tillfredsställande. Denna granskning torde, såsom registratorn i jordbruksdepartementet framhållit, ofta inskränka sig till en nedsummering af de debiterade posterna; och man torde också under nuvarande förhållanden svårligen kunna förvänta att, frånsedt de ämbetsverk, där tryckning af statistiska o. d. publikationer ingår såsom ett hufvudsakligt moment i deras åligganden, de tjänstemän, som hafva dylik granskning sig anförtrodd, skola kunna med nödig sakkännedom ingå i detaljerad pröfning af de grunder, efter hvilka debiteringen skett, och det sätt, hvarpå dessa grunder i de speciella fallen tillämpats, då nämligen detta måste förutsätta så väl sakkunskap i fråga om tryckeriarbeten, som noggrann kännedom om huru i de särskilda fallen tryckningsarbetet fortgått med i korrekturen mot manuskripten företagna ändringar, öfvertidsarbete och dylikt. Ehuru särskild anledning ej föreligger till det antagande, att öfverdebiteringar ägt rum, lärer det väl ej kunna förnekas, att frånvaron af sakkunnig kontroll i vissa fall kunnat fresta till ett uppskörtande af statsverket i förevarande afseende, hvarjämte ju rent ofrivilliga misstag kunna föreligga. Det vore därför utan tvifvel synnerligen önskvärdt, om granskningen af tryckeriräkningar, som ingifvas till statsmyndigheter i hufvudstaden, kunde anförtros åt någon på detta område fullt sakkunnig person, som ägde vana att t. ex. bedöma hvilken kostnad i korrektur vidtagna ändringar böra betinga o. d. Då ett sådant uppdrag torde böra utföras under tjänste-

mannaansvar, synes det kunna ifrågasättas, om ej en särskild tjänstebefattning med lämpligt arfvode borde för ändamålet inrättas.

Då emellertid de af expensanslagen bestridda tryckningskostnaderna utgöra allenast en del af statsverkets utgifter af ifrågavarande slag, i det att ännu större kostnader föranledas af riksdagstrycket och kommittétryck, synes frågan måhända böra gifvas större räckvidd än här ofvan ifrågasatts. För de af Kungl. Maj:t tillsatta kommittéer vore det utan tvifvel synnerligen önskligt att kunna erhålla biträde af en fackman vid tryckeriräkningars granskning; och under förutsättning att så skulle vara förhållandet äfven i fråga om Riksdagens tryckeriafdelning, kunde ofvanberörda uppdrag utsträckas till att omfatta allt tryck, som i hufvudstaden verkställes för statsverkets räkning. I sådant fall synes emellertid uppdraget böra icke blott afse granskning af räkningar; utan, då ifrågavarande person vid denna granskning blefve i tillfälle att med hvarandra jämföra de särskilda tryckeriernas debiteringar och det sätt, hvarpå arbetet å de olika hållen utförts, borde i hans hand läggas äfven uppgörandet af aftal om arbetets utförande samt tryckets fördelning å de särskilda tryckerierna, hvarigenom en för statsverket förmånlig täflan mellan dessa kunde komma till stånd äfven utan tillämpning af entreprenadsystemet. Befattningen blefve visserligen härigenom så ansvarsfull och kräfvande, att måhända högre aflöning än vanliga tjänstemannalöner torde behöfva däråt anslås. Men om, såsom det finnes anledning att antaga, genom en dylik anordning väsentlig besparing i tryckningskostnad kunde uppstå, torde ur nämnda synpunkt hinder för förslagets genomförande ej böra möta.»

Med afseende å hvad sålunda vid utredningen förekommit ansluter jag mig helt till det framställda förslaget om tryckningskostnadernas utbrytande från expensanslagen. Nämnda kostnader hafva numera nått sådan betydenhet och äro för öfrigt af den säregna beskaffenhet, att full anledning torde föreligga att å de olika hufvudtitlarna för desamma anvisa särskilda förslagsanslag, hvarigenom äfven bättre öfversikt och kontroll öfver ifrågavarande utgifter ernås.

Hvad angår de lämnade uppslagen till åtgärder för minskande af tryckningskostnaderna, synas mig dessa i allmänhet vara väl värda att tagas under närmare öfvervägande, och torde jag framdeles få återkomma till frågan om den ytterligare utredning, som i antydda hänseenden lämpligen bör verkställas.

I fråga om öfriga utgifter än för tryckning framhålles i Södermarks skrifvelse, att den gjorda utredningen icke utmynnat i några mera betydelsefulla förslag till åtgärder för vinnande af besparing, i sammanhang hvarmed erinrats, hurusom den rationella sparsamheten med expensmedlen svårligen torde kunna framalstras genom klafbindande föreskrifter, utan alltid ytterst blifva beroende af omdömesförmågan och pliktkänslan hos dem, som handhafva medlen. De direkt till besparing syftande förslagen hafva inskränkts till att afse vissa åtgärder i fråga om åtgången af papper och kuverter, inbindning af handlingar samt inköp af skrifmaskiner.

Men dessutom hafva föreslagits vissa föreskrifter, tjänande till att indirekt befrämja sparsamhet genom att dels underlätta och dels skärpa kontrollen öfver medlens användande. I sistnämnda afseende har ifrågasatts viss inskränkning i vederbörande ämbetsverks rätt att själfva besluta om anskaffande af möbler och inventarier, då det nämligen icke syntes vara uteslutet att, om t. ex. fråga om anskaffning af föremål, hvars pris öfverstege en viss summa, förslagsvis 500 kronor, eller om möblerande af nya lokaler måste underställas Eders Kungl. Maj:ts afgörande, en omsorgsfullare pröfning af kostnadsfrågan skulle redan hos vederbörande ämbetsverk komma till stånd.

Det sätt, hvarpå expensmedlen redovisas, företer för närvarande vissa skiljaktigheter, i det att en del myndigheter i sina redovisningar ej upptaga några underrubriker och hos de öfriga, som afgifva specificerade expensmedelsräkningar, utgifternas fördelning å underrubriker sker på ett ganska växlande sätt, hvilket ju finner sin förklaring däruti, att 1842 års formulär är i vissa afseenden föråldradt. För vinnande af reda och likformighet samt för underlättande af kontrollen har nu föreslagits föreskrift därom, att enhvar af ifrågavarande myndigheter skall årligen afgifva expensmedelsräkning, hvari utgifterna redovisas under följande rubriker:

lokalhyra,
inköp af papper,
„ „ *öfriga skrifmaterialier,*
„ „ *böcker och kartor,*
prenumeration å tidningar,
annonsering,
inbindning af böcker och handlingar,
uppvärmning,
lyshållning,
renhållning och städning,

inköp och underhåll af möbler och inventarier,
telefon och telegram,
renskrifning, samt
diverse utgifter.

Rörande sistnämnda utgiftspost yttras i utredningen:

»Då till denna post måste hänföras alla de expenser, som ej kunna inordnas under någon af de förut nämnda rubrikerna, torde här böra till behandling upptagas frågan, huruvida alla slag af hit hörande expenser kunna fullständigt uppräknas eller om på annat sätt fullt tydliga anvisningar kunna lämnas för afgörande i omtvistliga fall af frågan, om en utgift är af beskaffenhet att böra af expensmedel bestridas. Önskvärdheten häraf har framhållits af några utaf de nu hörda myndigheterna; och, såsom ofvan omförmäles, hafva Riksdagens revisorer i sin till 1911 års riksdag afgifna berättelse anfört, att revisorerna, som trott sig finna, att från expensanslagen bestridts utgifter, hvartill tillgångar synts hafva bort på annat sätt beredas, velat ifrågasätta, huruvida icke närmare föreskrifter kunde lämpligen meddelas beträffande användandet af medel från dessa anslag.

Enligt inhämtad upplysning lärer revisorernas nyssnämnda uttalande syfta dels på under 1909 bestridda utgifter för ändringsarbeten, som vidtagits i några landtmäterikontor i länen för deras skyddande mot eldfara, dels ock å vissa anskaffningar af möbler m. m. för ämbetsverks räkning. Hvad dessa senare beträffar, synes hinder icke böra uppställas för expensanslagens anlitande för dylikt ändamål, helst om, såsom ofvan ifrågasatts, dylika anskaffningar, där de äro af större omfattning, varda underställda Kungl. Maj:ts pröfning. Hvad åter angår sådana arbeten, som afse förändringar af själfva ämbetslokalerna, äfvensom anordnande af värme-, ventilations-, vatten- och gasledningar, torde dessa däremot icke vara af beskaffenhet att böra af expensmedel bekostas. Utgift för elektriska ringledningar åter torde, lika väl som för telefonledningar, vara att anse såsom expens. Beträffande elektriska ljusledningar kan frågan möjligen vara mera tvifvelaktig. Praxis har emellertid gått i den riktning, att kostnaden härför bestridts af expensmedel, och anmärkning häremot har ej förekommit. Dock torde härvid, när fråga är om att första gången i ett ämbetsverk anordna elektrisk belysning, Kungl. Maj:ts medgifvande böra inhämtas, hvilket ock, så vidt den föreliggande utredningen gifver vid handen, hittills alltid ägt rum. Dylik kostnad bör emellertid helt naturligt icke hänföras till rubriken diverse utgifter, utan till lyshållning. Kostnaden för anordnande af hyllor och inredning af skåp, äfven väggfasta, torde ostridigt vara af beskaffenhet att böra

med expensmedel bestridas. Då sådan kostnad hör under rubriken: inventarier, skulle alltså, om ofvannämnda förslag godkännes, sådan inredning underställas Kungl. Maj:ts pröfning, där kostnaden öfverstege 500 kronor.

Äfven i andra afseenden än i fråga om förenämnda ledningar m. m. torde tvekan kunna uppstå, t. ex. rörande arfvode för biträde, som ett ämbetsverk anlitar från utomstående. Att ersättning åt stadsbud o. d., som anlitas för transport och annat kroppsarbete, är af expensutgifts natur, torde vara påtagligt. Men om uppdraget ej afser kroppsarbete, kan saken vara svårare att afgöra. Afser uppdraget ett rent intellektuellt arbete, såsom då en matematiker anlitas för verkställande af särskild fackkunskap kräfvande beräkningar eller en jurist såsom ombud i en rättegång, bör utgiften ej gäldas af expensanslag, utan på annat sätt bestridas. Är åter fråga om t. ex. kopiering af byggnadsritningar, lärer hinder ej möta att, såsom domänstyrelsen i dylikt fall gjort, afföra utgiften å expensanslaget. Inhämtande af soliditetsupplysningar har af statskontoret bekostats från detta anslag, hvilket torde hafva varit fullt befogadt.

Måhända kunde tillräcklig anvisning i förevarande hänseende innefattas i en föreskrift därom, att arfvode för uppdrag, som kräfver intellektuellt arbete, ej må med expensmedel bestridas.

Hvad som sålunda förekommit torde emellertid gifva vid handen, att det svårligen låter sig göra att genom en allmän föreskrift exakt angifva alla de kostnader, som äro att hänföra till expenser. Utan man torde få inskränka sig till att dels angifva de särskilda rubriker, hvarunder expenserna skola i expensmedelsräkningarna redovisas och därvid under rubriken *diverse utgifter* uppräkna de vanligast förekommande slagen af sådana, dels ock lämna särskilda föreskrifter i några afseenden, där tvekan snarast kan antagas uppstå.

Följande kostnader synas böra särskildt angifvas såsom tillhörande posten diverse utgifter:

fraktkostnad,

vattenafgifter,

kostnad för transport af möbler, arkivalier m. m.,

kostnad för inköp af tvål, tändstickor, nålar och dylika förbrukningsartiklar,

kostnad för insättning och uttagning af innanfönster,

arfvode för uppdragning af ur,

arfvode för kopiering af ritningar o. d.,

kostnad för mindre lagningsarbeten, såsom å lås, nycklar m. m.»

Slutligen har, hvad särskildt angår utgifterna för *renskrifning,* i utredningen erinrats därom, att det blott är vissa myndigheter, som äga att härför anlita expensmedlen. I sammanhang med den lönereglering för landsstaten, som ägde rum år 1878, blef nämligen genom nådiga brefvet den 31 maj samma år förklaradt, att den efter 1879 års ingång vid länsstyrelsernas kansli och kontor ifrågakommande kostnad för sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbäres, såsom för renskrifning, tryckning af blanketter till utslag och dylikt, må enligt behörigen granskade räkningar, som innefatta tydlig uppgift å grunden, hvarefter ersättningen beräknas, anordnas och utgå från sjätte hufvudtitelns förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. Liknande föreskrift blef genom nådigt bref den 28 maj 1880, i sammanhang med fastställande af ny aflöningsstat för öfverståthållareämbetets kansli, meddelad beträffande den efter nya organisationens inträdande vid nämnda kansli ifrågakommande kostnad för renskrifning af sådan utgående expedition, hvarför lösen icke af vederbörande uppbäres. Härjämte har, såsom ofvan erinrats, numera medgifvits, att från och med år 1910 tredje hufvudtitelns expensanslag må användas för bestridande af renskrifningskostnad.

Då emellertid den gjorda undersökningen gifvit vid handen, att äfven i några andra enstaka fall utgifter för renskrifning påförts expensanslagen, har Södermark föreslagit föreskrift därom,

att expensanslagen icke må i andra fall än där sådant blifvit uttryckligen medgifvet användas till bestridande af kostnad för renskrifning.

På grund af hvad i öfriga nyss angifna afseenden i utredningen anförts har af Södermark vidare föreslagits, att nådiga föreskrifter må meddelas därom,

att, beträffande anskaffning af möbler och inventarier, fråga om inköp af föremål till pris öfverstigande 500 kronor eller om uppsättning af möbler eller inventarier i nya eller utvidgade lokaler skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning;

att, hvad särskildt angår skrif- och räknemaskiner till värde ej öfverstigande 500 kronor, vederbörande myndighets beslut om anskaffande af sådan maskin skall anmälas hos statskontoret, som har att med vederbörande leverantörer på förmånligaste villkor träffa aftal om leverans af erforderlig maskin;

att fråga om införande i ämbetslokal af elektrisk belysning skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning;

att kostnad för arbeten, som afse förändring af själfva ämbets-

lokalerna eller anordnande af värme-, ventilations-, gas- eller vattenledningar icke må med expensmedel bestridas;

att arfvode för uppdrag, som kräfver intellektuellt arbete, ej heller må af expensmedel gäldas;

att, för vinnande af besparing i pappersåtgången, halfark skall användas, där sådant lämnar tillräckligt utrymme och det ej för omslutande af bilagor eller af annan anledning anses nödigt att begagna helark;

att för försändelser ej böra användas kuverter af dyrbarare slag än som med afseende å försändelsens art anses nödigt;

samt att endast handlingar, afsedda att förvaras och begagnas en längre tid, böra inbindas i skinnband, men andra handlingar i billigare band.

De förslag till föreskrifter, som sålunda framgått ur den gjorda utredningen, synas mig i hufvudsakliga delar lämpliga och öfverensstämmande med de önskemål, som angifvits såväl i det nådiga beslut af den 31 mars 1911, hvarigenom utredningen anbefalldes, som i Riksdagens ofvanberörda underdåniga skrifvelse af den 31 sistlidna maj. Jag har alltså för afsikt att med det snaraste underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning förslag till föreskrifter, som med vissa modifikationer lära kunna gå i nu angifna riktning, hvarvid äfven torde böra tagas under öfvervägande, i hvad mån dessa föreskrifter måhända kunna ytterligare kompletteras. Emellertid torde ärendet i nu föreliggande sammanhang böra blifva föremål för behandling endast i de delar, som angå uppgörandet af förslag till budget för år 1913, hvarför jag anhåller att få öfvergå till de beräkningar, jag efter samråd med cheferna för de öfriga departementen uppgjort rörande dels de nya förslagsanslagen till tryckningskostnader, dels ock den förändring i beloppen för de kvarstående anslagen till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., som betingas ej mindre af tryckningskostnadernas utbrytande än äfven af det under de senaste åren allt mer framträdande behofvet af ökade expensmedel. Vid dessa beräkningar, som verkställts med ledning af hvad som under de senaste åren för de ifrågavarande ändamålen åtgått, har, ehuru ofvan antydda möjligheter till vinnande af besparing äro tämligen ovissa, hänsyn därtill tagits så till vida, att någon höjning af de siffror, som utmärka åtgången af expenser under åren 1908—1910, icke vidtagits, oaktadt det år, beräkningen afser, eller 1913, ligger tre år längre fram i tiden.

Enligt den skedda utredningen hafva under åren 1908—1910 de från expensanslagen bestridda tryckningskostnaderna för de särskilda hufvudtitlarna uppgått till följande belopp i runda tal:

	1908 kr.	1909 kr.	1910 kr.
Andra hufvudtiteln	126,700	89,300	108,800
Tredje „	3,400	4,300	3,200
Fjärde „	4,900	8,600	5,400
Femte „	16,500	24,100	23,200
Sjätte „	156,100	173,800	209,200
Sjunde „	48,500	67,700	104,800
Åttonde „	11,500	17,800	14,400
Nionde „	17,000	24,600	31,300
Summa	384,600	410,200	500,300

I dessa summor ingå icke tryckningskostnaderna för marinstaben, inspektören för flottans öfningar till sjös, kustartilleriet, landsarkiven och landtmäterikontoren i länen, liksom ej heller kostnaden för tryckning af länens markegångstaxor. Dessa synas emellertid icke hafva varit af den betydenhet, att någon större hänsyn därtill torde behöfva tagas vid bestämmande af nu ifrågavarande förslagsanslags belopp.

Att tryckningskostnaderna för andra hufvudtiteln år 1908 betydligt öfverstego motsvarande kostnader under de bägge påföljande åren, härleder sig däraf att kostnaden för svensk författningssamling för år 1908 undantagsvis steg till 108,000 kronor, mot 70,000 kronor år 1909 och 81,700 kronor år 1910.

Såsom förut omförmälts, har statistiska kommittén i sitt den 7 september 1910 afgifna betänkande föreslagit, att kostnaderna för det tryck, som skulle utgå från det af kommittén ifrågasatta statistiska centralverket, måtte få, i enlighet med hvad som äger rum beträffande åtskilliga andra statistiska publikationer, bestridas af vederbörande hufvudtitels anslag till expenser. Då det reservationsanslag å 17,300 kronor, som anvisats för tryckning af statistiska centralbyråns publikationer, visat sig otillräckligt, så att medel upprepade gånger måst anvisas till täckande af däri uppkomna brister, anser jag lämpligt, att kostnaden för dessa publikationer hädanefter må, liksom nu är förhållandet t. ex. med utgifterna för kommerskollegii statistiska publikationer, gäldas af vederbörande förslagsanslag; och torde på grund häraf, då kostnaden för centralbyråns statistiska tryck synes kunna beräknas till 30,000 kronor, detta belopp böra inberäknas i sjunde hufvudtitelns nya förslagsanslag till tryckningskostnader.

I sitt i föreliggande ärende afgifna yttrande har domänstyrelsen erinrat, hurusom 1911 års Riksdag i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts hemställan beslutit att, på grund af den förändrade uppställningen af riksstaten, hvad som af nionde hufvudtitelns anslag vore att räkna till driftkostnaderna för statens domäner skulle utbrytas från hufvudtitelns stat, och på grund häraf, med godkännande af i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 13 januari 1911 gjorda beräkningar, såsom driftkostnader under år 1912 för statens domäner förslagsvis uppfört ett belopp af 5,400,000 kronor att utgå från domänfondens afkastning. Bland dessa driftkostnader hade enligt nyssberörda statsrådsprotokoll inberäknats följande kostnader för domänstyrelsen:

aflöningsstat för styrelsen	kronor	159,000: —
till anställande af en extra amanuens hos styrelsen och för renskrifning m. m.	„	6,000: —
rese- och traktamentsersättning åt styrelsens personal	„	6,000: —
Summa	kronor	171,000: —

hvaremot i beräkningen icke ingått hvad som för den centrala förvaltningen erfordrades till skrifmaterialier, expenser m. m. och som hittills utgått från det under nionde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till sådana utgifter. Det syntes dock domänstyrelsen, att dessa kostnader lika väl som kostnaderna för aflöningsstaten för styrelsen samt för rese- och traktamentsersättning åt dess personal hädanefter borde gäldas från statens domäners fond.

Enligt hvad chefen för jordbruksdepartementet meddelat mig, biträder han denna domänstyrelsens mening och har för afsikt att vid beräkningen af driftkostnaderna för statens domäner för år 1913 utgå härifrån.

Vid bifall till hvad nämnda departementschef sålunda i förevarande afseende ämnar föreslå, skulle utgifterna för domänstyrelsens expenser för framtiden icke vidare komma att belasta nionde hufvudtitelns expensanslag.

Dessa utgifter utgjorde

år 1908	kronor	18,828: 27,	hvaraf	tryckningskostnader	kronor	3,929: 68
„ 1909	„	21,439: 87,	„	„	„	2,032: 38
„ 1910	„	17,903: 13,	„	„	„	2,778: 60

Nionde hufvudtitelns tryckningskostnader för år 1910 hafva här ofvan uppgifvits till 31,300 kronor. Då emellertid, såsom nyss nämnts, häri icke ingå tryckningskostnaderna för landtmäterikontoren i länen, torde, trots frånskiljandet af domänstyrelsens utgifter för ifrågavarande ändamål, nionde hufvudtitelns förslagsanslag till tryckningskostnader böra för år 1913 beräknas till 32,000 kronor.

Därest hänsyn behöfver tagas allenast till hvad sålunda förekommit, synas förslagsanslagen till tryckningskostnader å 1913 års riksstat böra beräknas till följande belopp:

för andra	hufvudtiteln	kronor	115,000: —
„ tredje	„	„	4,000: —
„ fjärde	„	„	7,000: —
„ femte	„	„	25,000: —
„ sjätte	„	„	200,000: —
„ sjunde	„	„	130,000: —
„ åttonde	„	„	15,000: —
„ nionde	„	„	32,000: —
		Summa kronor	528,000: —

Samtliga utgifter å expensanslagen hafva under åren 1908—1910 uppgått till följande belopp, i runda tal:

	1908 kr.	1909 kr.	1910 kr.
Andra hufvudtiteln	199,900	165,800	184,600
Tredje „	115,000	126,100	157,000
Fjärde „	24,200	22,600	18,700
Femte „ (uppvärmning m. m.)	299,700	325,200	314,600
„ „ (skrifmaterialier m. m.)	97,400	131,000	123,100
Sjätte „	467,900	538,700	568,100
Sjunde „	159,100	154,100	212,800
Åttonde „	78,500	79,100	78,400
Nionde „	63,400	101,200	119,900
Summa	1,505,100	1,643,800	1,777,200

Såsom förut erinrats, äro å 1912 års riksstat uppförda följande förslagsanslag till expenser:

å andra hufvudtiteln			kronor	111,991: —
„ tredje	„		„	120,154: —
„ fjärde	„		„	12,990: —
„ femte	„	(uppvärmning m. m.)	„	300,000: —
„ „	„	(skrifmaterialier m. m.)	„	113,882: —
„ sjätte	„		„	425,756: —
„ sjunde	„		„	100,009: —
„ åttonde	„		„	55,095: —
„ nionde	„		„	40,479: —
			Summa kronor	1,280,356: —

Redan år 1910 öfverstego alltså utgifterna de nu för 1912 uppförda anslagen med inemot en half miljon kronor.

Häraf torde uppenbart framgå, att ett höjande af expensanslagen till belopp, som närmare motsvara de verkliga utgifterna, icke längre kan uppskjutas; och angelägenheten af att statsverkets utgifter beräknas så nära som möjligt i anslutning till verkligheten framträder ju också med ökad styrka, sedan numera, på grund af 1911 års Riksdags beslut om den s. k. fondens för reserverade medel öfverförande till statsverkets kassafond, någon sådan behållning, som förut i regel förefunnits å förstnämnda fond, icke vidare är vid riksstaternas uppgörande att påräkna.

Om man nu från ofvan angifna belopp å utgifterna från de särskilda hufvudtitlarnas expensanslag för år 1910 drager de summor, som beräknats för de nya förslagsanslagen till tryckningskostnader, dock med iakttagande härvid att afdrag ej skall ske för det belopp af 30,000 kronor, som beräknats för tryckningen af statistiska centralbyråns publikationer, återstå följande belopp, nämligen

för andra hufvudtiteln			kronor	69,600: —
„ tredje	„		„	153,000: —
„ fjärde	„		„	11,700: —
„ femte	„	(till skrifmaterialier m. m.)	„	98,100: —
„ sjätte	„		„	368,100: —
„ sjunde	„		„	112,800: —
„ åttonde	„		„	63,400: —
och „ nionde	„		„	87,900: —

I betraktande häraf och med hänsyn därtill, att från nionde hufvudtitelns expensutgifter bör ytterligare afgå hvad som beräknas motsvara domänstyrelsens expenser, torde expensanslagen för år 1913 icke böra beräknas lägre än till följande belopp, nämligen

för andra hufvudtiteln			kronor	65,000: —
„ tredje	„		„	140,000: —
„ fjärde	„		„	13,000: —
„ femte	„	(till uppvärmning, belysning m. m.)	„	315,000: —
„ „	„	(till skrifmaterialier m. m.)	„	100,000: —
„ sjätte	„		„	350,000: —
„ sjunde	„		„	100,000: —
„ åttonde	„		„	63,000: —
„ nionde	„		„	60,000: —
		Summa	kronor	1,206,000: —

En jämförelse af dessa siffror med de i 1912 års riksstat uppförda anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. utvisar, att det framställda förslaget, efter utbrytandet af särskilda anslag för tryckningskostnader, innebär:

för andra hufvudtiteln			en minskning af	kronor	46,991: —
„ tredje	„	„ ökning	„	„	19,846: —
„ fjärde	„	„ „	„	„	10: —
„ femte	„	(till uppvärmning m. m.)	en ökning af	„	15,000: —
„ „	„	(till skrifmat. m. m.)	„ minskning „	„	13,882: —
„ sjätte	„	en minskning	„	„	75,756: —
„ sjunde	„	„ „	„	„	9: —
„ åttonde	„	„ ökning	„	„	7,905: —
„ nionde	„	„ „	„	„	19,521: —

eller alltså inalles en minskning af 74,356 kronor, hvadan, då de nya anslagen till tryckningskostnader beräknats till 528,000 kronor, förslaget i sin helhet innebär en ökning i utgiftstaten å 453,644 kronor.»

Utskottets yttrande.

Af den förebragta utredningen synes utskottet framgå, att fullgiltiga skäl tala för ett utbrytande från expensanslagen af tryckningskostnaderna, hvilkas betydenhet och säregna beskaffenhet torde fullt motivera särskilda förslagsanslag för ändamålet å de olika hufvudtitlarna. Vid en dylik anordning synes nämligen, jämväl enligt utskottets mening,

kunna knytas en förhoppning om bättre öfversikt och kontroll än hittills öfver utgifter af nämnda slag.

Af samma anledning har utskottet likaledes velat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag om uppdelning af de under andra hufvudtiteln för tryckningskostnader disponibla belopp, så att därifrån utbrytas kostnaderna för svensk författningssamling.

Under uttalande häraf får utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag, hemställa,

att Riksdagen må till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., hvartill i 1912 års riksstat under andra hufvudtiteln upptagits 111,991 kronor, å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 65,000 kronor eller sålunda 46,991 kronor mindre än det nuvarande anslaget.

Svensk författningssamling.

Svensk författningssamling. [13.]

15:o) Kungl. Maj:t har under punkt 13 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaderna för svensk författningssamling å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 70,000 kronor.

Departementschefens yttrande i ärendet återfinnes å sid. 51 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *R. Hagberg*, med instämmande af herr *N. Larsson* m. fl., väckt motion (nr 191), däri föreslagits, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Svensk författningssamling måtte på sätt i motionen föreslagits tillställas Riksdagens medlemmar, samt, därest så skulle befinnas nödigt till bestridande af omkostnaderna härför, höja anslaget å andra hufvudtiteln med erforderligt belopp.

Beträffande den närmare innebörden af hvad motionären sålunda föreslagit samt i fråga om de af motionären därför åberopade skälen tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Vid föregående Riksdag väckte motionären en motion af hufvudsakligen enahanda innehåll, som den nu föreliggande. Vid pröfning af den då väckta motionen yttrade statsutskottet, att då tillfälle förefunnes att på åtskilliga ställen i hvarje stad och inom alla kommuner på landet

afgiftsfritt taga del af den ifrågavarande publikationen samt abonnementspriset å densamma icke syntes vara för den riksdagsman, som det oaktadt skulle anse nödigt att i sitt hem äga tillgång till publikationen, afskräckande, funne utskottet framställningen icke kunna afse ett behof, som borde med uppoffrande af statsmedel tillfredsställas. Vid sådant förhållande och då den utgift för ifrågavarande ändamål, hvilken torde till sin natur kunna jämställas med kostnaderna för Riksdagens tryck, icke syntes stå i öfverensstämmelse med den önskan att nedbringa dessa kostnader, som under de senare åren gjort sig gällande och tid efter annan funnit ett uttryck i särskilda af Riksdagens revisorer uti detta afseende gjorda framställningar, ansåg utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Framställningen blef ock af Riksdagen afslagen.

Den olikhet i förhållande till den förra året i ämnet väckta motionen, som innefattas i motionärens nu framlagda förslag, och hvad motionären till stöd för detsamma anfört har icke synts utskottet vara af beskaffenhet att föranleda utskottet att frångå sin förut uttalade uppfattning i frågan. Utskottet finner sig vid sådant förhållande icke heller kunna tillstyrka den nu väckta motionen.

Under åberopande af hvad utskottet anfört under föregående punkt, i fråga om utbrytning af kostnaderna för svensk författningssamling från hufvudtitelns anslag till tryckningskostnader, får utskottet, som icke funnit något att erinra i afseende å beloppet af det under nu förevarande punkt äskade förslagsanslaget, hemställa,

a) att herr Hagbergs förenämnda motion icke må af Riksdagen bifallas; samt

b) att Riksdagen må till bestridande af kostnaderna för svensk författningssamling å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 70,000 kronor.

Tryckningskostnader.

Tryckningskostnader. [14.]

16:o) I punkt 14 af förevarande hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till bestridande af tryckningskostnader, som icke skola af andra medel gäldas, å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 30,000 kronor, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma upptagits till 30,046 kronor.

Under åberopande af hvad utskottet anfört under punkt 14:o) här ofvan får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till bestridande af tryckningskostnader, som icke skola af andra medel gäldas, å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 30,000 kronor; dock att i anslaget må få göras den jämkning, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan blifva erforderlig.

Öfriga ordinarie anslag.

Öfriga ordinarie anslag.

17:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år äro uppförda under andra hufvudtiteln, har Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring.

Utskottet hemställer,

att samtliga ordinarie anslag under andra hufvudtiteln, som här ofvan icke blifvit särskildt omförmälda, må för år 1913 fastställas till samma belopp som uti innevarande års riksstat.

Extra anslag.

Med anledning af de för tillfälliga behof, hänförliga till andra hufvudtiteln, gjorda framställningar får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.

Provisorisk löneregleering för departementet.

18:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i afseende därå blifvit af departementschefen

till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1912 (sid. 53—56) anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *provisorisk löneregleringför befattningshafvare i justitiedepartementet,* i enlighet med de af departementschefen tillstyrkta grunder och på de af honom förordade villkor, å extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 5,195 kronor, hvaraf högst 100 kronor må användas till höjning af vikariatsersättning under semester.

Andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden. [16.]

19:o) Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts i punkt 16 af denna hufvudtitel gjorda framställning och under hänvisning till hvad statsrådsprotokollet (sid. 57—58) i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för *aflönande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden* å extra stat för år 1913 anvisa 8,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 100 kronor såsom tillägg till det i 1912 års riksstat för samma ändamål anvisade belopp af 8,000 kronor; skolande af återstående 8,100 kronor ett belopp af 2,500 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Extra föredragande inom justitiedepartementet. [17.]

20:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *arfvode åt en extra föredragande inom justitiedepartementet* å extra stat för år 1913 anvisa 3,000 kronor.

Straffregistret. [18.]

21:o) Under tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts uti punkt 18 af denna hufvudtitel gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad som skett under de senare åren, för *bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m.* inom justitiedepartementet å extra stat för år 1913 anvisa 5,000 kronor.

Amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. [19.]

22:o) I punkt 19 har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att såsom tillägg till det i staten för justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli uppförda anslag till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 6,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 3,000 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till hvad statsrådsprotokollet sid. 59—61 därom innehåller.

Utskottet, som icke har något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må såsom *tillägg till* det i staten för justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli uppförda *anslag till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m.* å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 6,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 3,000 kronor.

Lagberedningen.

Lagberedningen. [20.]

23:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts uti punkt 20 af hufvudtiteln därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för åren 1903—1912 ägt rum, för *fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet* å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

Förberedande utredning angående en rättegångsreform.

Förberedande utredning angående en rättegångsreform. [21.]

24:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkt 21 af denna hufvudtitel föreslagit och under hänvisning till hvad statsrådsprotokollet å sid. 62—63 i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till bestridande af kostnaderna för en *förberedande utredning angående en rättegångsreform* å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 40,000 kronor.

Extra vaktmästare i nedre justitierevisionen.

Extra vaktmästare i nedre justitierevisionen. [22.]

25:o) Kungl. Maj:t har under punkt 22 af hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till aflönande af en extra vaktmästare i nedre justitierevisionen å extra stat för år 1913 anvisa 1,175 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet tillåter sig utskottet hänvisa till sid. 63—65 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer alltså,

att Riksdagen må till *aflönande af en extra vaktmästare i nedre justitierevisionen* å extra stat för år 1913 anvisa 1,175 kronor.

Extra division i Svea hofrätt.

Extra division i Svea hofrätt. [23.]

26:o) Kungl. Maj:t har under punkt 23 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för fortsatt uppehållande under ett år från och med den 1 september 1912 af en extra division i Svea hofrätt för behandling af vädjade mål och till hofrätten instämda tvistemål å extra stat för år 1913 anvisa 32,900 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp belöper å tiden från och med den 1 september till årets slut.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 66 i statsrådsprotokollet.

Då den ifrågavarande divisionen fortfarande är af behofvet påkallad, om balansen å nyssnämnda mål skall kunna nedbringas till den balans, som af löneregleringskommittén ansetts vara den normala, eller omkring 500 mål, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förevarande framställning. *Utskottets yttrande.*

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, för fortsatt uppehållande under ett år från och med den 1 september 1912 af *en extra division i Svea hofrätt* för behandling af vädjade mål och till hofrätten instämda tvistemål å extra stat för år 1913 anvisa 32,900 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp belöper å tiden från och med den 1 september till årets slut.

Krigshofrätten.

27:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 24 af andra hufvudtiteln därom gjorda framställning och under åberopande af hvad i statsrådsprotokollet sid. 67 blifvit i ärendet anfördt, får utskottet hemställa, *Krigshofrätten.* [24.]

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, å extra stat för år 1913 anvisa

a) till *arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter* 3,250 kronor, samt

b) till *beredande af tillfällig löneförbättring åt krigshofrättens vaktmästare* 300 kronor, hvilket belopp skall anses såsom tjänstgöringspenningar.

Resestipendier åt domare.

28:o) I öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts under punkt 25 af andra hufvudtiteln i ämnet gjorda framställning hemställer utskottet, *Resestipendier åt domare.* [25.]

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, till *resestipendier åt ordinarie*

domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarkallet, å extra stat för år 1913 anvisa 6,000 kronor.

Understöd för fortsatt utgifvande af "Nytt juridiskt arkiv".

Understöd för fortsatt utgifvande af "Nytt juridiskt arkiv." [26.]

29:o) Kungl. Maj:t har under punkt 26 af hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till understöd för fortsatt utgifvande af »Nytt juridiskt arkiv. Afd. I. Tidskrift för lagskipning» och »Nytt juridiskt arkiv. Afd. II. Tidskrift för lagstiftning m. m.» å extra stat för år 1913 anvisa 3,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet hänvisas till sid. 68 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som förutsätter, att Kungl. Maj:t för anslagets utbetalande stadgar enahanda villkor som för dess åtnjutande under innevarande år, hemställer,

att Riksdagen må till *understöd för fortsatt utgifvande af »Nytt juridiskt arkiv. Afd. I. Tidskrift för lagskipning» och »Nytt juridiskt arkiv. Afd. II. Tidskrift för lagstiftning m. m.»* å extra stat för år 1913 anvisa 3,000 kronor.

Fullbordande af det beslutade nya centralfängelset i Malmö.

Fullbordande af det beslutade nya centralfängelset i Malmö. [27.]

30:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 27 af andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen *dels* medgifva, att af den ersättning, som i anledning af öfverlåtande till Norrköpings stad af kronohäktet därstädes influtit till statsverket, ett belopp af 80,000 kronor må användas såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med senast framlagdt förslag, af nytt centralfängelse jämte länsfängelse i Malmö, *dels och* därutöfver å extra stat för år 1913 anvisa 50,000 kronor att i mån af behof användas för byggnadsföretagets fullbordande.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 68—84 i det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden.

Då efter hvad numera blifvit i ärendet åtgjordt för nedbringande af de för uppförandet af ifrågavarande centralfängelse jämte länsfängelse ursprungligen beräknade kostnaderna, hvilka därigenom kunnat upptagas till ett från 860,000 kronor till 730,000 kronor minskadt belopp, ytterligare nedsättning af någon betydelse icke lärer däri kunna åstadkommas utan att byggnadernas ändamålsenlighet blifver lidande, har utskottet ansett sig böra tillstyrka nämnda fängelsers uppförande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det senast framlagda förslaget. På grund häraf och då utskottet icke heller i öfrigt haft något att anmärka mot den förevarande framställningen, får utskottet hemställa, *Utskottets yttrande.*

att Riksdagen må

a) medgifva, att af den ersättning, som i anledning af öfverlåtande till Norrköpings stad af kronohäktet därstädes influtit till statsverket, ett belopp af 80,000 kronor må användas såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med senast framlagdt förslag, af nytt centralfängelse jämte länsfängelse i Malmö samt

b) därutöfver å extra stat för år 1913 anvisa 50,000 kronor att i mån af behof användas för byggnadsföretagets fullbordande.

Sinnessjukafdelningar vid kronohäktet i Västervik och centralfängelset i Härnösand.

31:o) I punkt 28 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till ändrings- och tillbyggnadsarbeten, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af fångvårdsstyrelsen framlagda ritningar, sådana dessa af styrelsen sedermera modifierats, för anordnande af sinnessjukafdelningar vid kronohäktet i Västervik och centralfängelset i Härnösand å extra stat för år 1913 anvisa 35,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp må finnas erforderligt för arbetenas påbörjande under innevarande år. *Sinnessjukafdelningar vid kronohäktet i Västervik och centralfängelset i Härnösand.* [28.]

Beträffande utredningen i ämnet tillåter sig utskottet hänvisa till sid. 85—99 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Ehuru några närmare bestämmelser om de sinnessjuka fångarnas uppdelning mellan hospitalen och fängelserna ännu icke föreligga, har utskottet, i likhet med departementschefen, ansett detta förhållande icke vara af beskaffenhet att böra medföra uppskof med inrättandet af sådana sinnessjukafdelningar, hvarom nu är fråga. Hur än nämnda uppdelning kommer att gestalta sig, synes nämligen behofvet af de nu ifrågasatta sinnessjukafdelningarna vara till fullo ådagalagdt. I anledning häraf och då de af departementschefen i sådant afseende förordade anordningarna icke gifvit utskottet anledning till någon erinran, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till ändrings- och tillbyggnadsarbeten, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af fångvårdsstyrelsen framlagda ritningar, sådana dessa af styrelsen sedermera modifierats, för *anordnande af sinnessjukafdelningar vid kronohäktet i Västervik och centralfängelset i Härnösand* å extra stat för år 1913 anvisa 35,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp må finnas erforderligt för arbetenas påbörjande under innevarande år.

Bostadshus för bevakningspersonalen vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

Bostadshus för bevakningspersonalen vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

[29.]

32:o) Vidare har Kungl. Maj:t under punkt 29 af hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att för uppförande vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö af fyra bostadshus för tjänstemän af lägre grad, hvarje hus innehållande två lägenheter om ett rum och kök samt två vindsrum, å extra stat för år 1913 anvisa 28,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp kan finnas erforderligt för byggnadsarbetets påbörjande under innevarande år.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 100—102 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som lika med departementschefen anser det vara af stor vikt, att den ifrågavarande bevakningspersonalens bostadsförhållanden

snarast möjligt förbättras, har icke funnit något att erinra mot förevarande förslag, genom hvars förverkligande det föreliggande behofvet af bostäder för samma personal synes blifva på ett ändamålsenligt sätt tillgodosedt.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må för *uppförande vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö af fyra bostadshus för tjänstemän af lägre grad,* hvarje hus innehållande två lägenheter om ett rum och kök samt två vindsrum, å extra stat för år 1913 anvisa 28,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp kan finnas erforderligt för byggnadsarbetets påbörjande under innevarande år.

Upphuggning af fönster och dörrar i en del celler i straffängelserna.

Upphuggning af fönster och dörrar i en del celler i straffängelserna. [30.]

33:o). Med anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 30 af andra hufvudtiteln därom gjorda framställning och under hänvisning till hvad statsrådsprotokollet å sid. 102—104 i ämnet innehåller, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för *upphuggning af fönster och dörrar i en del för persedeltillverkning åt statsförvaltningarna begagnade celler i rikets straffängelser* å extra stat för år 1913 anvisa 16,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad af detta belopp må finnas erforderligt för arbetets påbörjande under innevarande år.

Understöd åt verksamhet till frigifna fångars skydd m. m.

Understöd åt verksamhet till frigifna fångars skydd. [31.]

34:o). Kungl. Maj:t har under punkt 31 af andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1913 anvisa till fångvårdsstyrelsens disposition för understödjande af verksamheten till frigifna fångars skydd ett belopp af 10,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet tillåter sig utskottet att hänvisa till sid. 104—117 i statsrådsprotokollet.

Med hänsyn till det behjärtansvärda ändamål, som med framställningen afses, har utskottet ansett sig böra tillstyrka detsamma och hemställer alltså,

att Riksdagen må å extra stat för år 1913 anvisa till fångvårdsstyrelsens disposition för *understödjande af verksamheten till frigifna fångars skydd* 10,000 kronor.

Understöd åt föreningen "Skyddsvärnet". [32.]

35:o) Vidare har Kungl. Maj:t under punkt 32 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1913 anvisa till understöd åt föreningen »Skyddsvärnet» ett belopp af 6,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 104—117 i statsrådsprotokollet.

Då den gren af föreningens verksamhet, för hvars understödjande det nu ifrågasatta anslaget är afsedt, åsyftar tillvaratagandet af ett viktigt samhällsintresse, har utskottet funnit sig böra hemställa,

att Riksdagen må å extra stat för år 1913 anvisa till *understöd åt föreningen »Skyddsvärnet»* 6,000 kronor.

Statens uppfostringsanstalt å Bona.

Statens uppfostringsanstalt å Bona. [33.]

36:o) I punkt 33 af andra hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1913 bevilja *dels* till aflöningar åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona högst 25,920 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 100 kronor såsom tillägg till det i 1912 års riksstat för samma ändamål anvisade belopp å 25,520 kronor, *dels ock* till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 45,400 kronor.

Angående utredningen i ämnet hänvisas till sid. 117—121 i statsrådsprotokollet.

Hvad först beträffar den af Kungl. Maj:t ifrågasatta reduceringen af »pensionsafdraget» för direktören vid anstalten och den däraf påkallade förhöjningen i anslaget till aflöningar åt tjänstemän därstädes, så enär, på sätt statskontoret i ärendet yttrat, vid fastställande af lönestat för en statens institution aflöningen icke gärna kan bestämmas annorlunda än till visst belopp, oberoende af andra för innehafvaren af tjänsten gällande särskilda förhållanden än sådana, som inverka på frågan om ålderstillägg, har utskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del. *Utskottets yttrande.*

I öfrigt har utskottet icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställningar under förevarande punkt och hemställer alltså,

att Riksdagen må på extra stat för år 1913 anvisa
a) till *aflöningar åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona* högst 25,720 kronor, samt
b) till *kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m.* ett förslagsanslag af 45,400 kronor.

Uppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare.

37:o) Kungl. Maj:t har vidare under punkt 34 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, å extra stat för år 1913 anvisa *dels* till hyresersättning för sådan anstalt och godtgörelse för ved, inventarier m. m. vid anstalten samt bidrag till aflöning åt personal för anstaltens skötsel ett belopp af 10,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 2,100 kronor såsom tillägg till det i 1912 års riksstat för enahanda ändamål anvisade belopp af 6,500 kronor, *dels ock* till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning ett förslagsanslag af 6,000 kronor. *Uppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare.* [34.]

I fråga om utredningen i ämnet tillåter sig utskottet att hänvisa till sid. 122—125 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Beträffande minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols beslut skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, är för närvarande så anordnadt, att diakonissanstalten i Stockholm på grund af aftal med staten är skyldig att för uppfostran mottaga sådana förbrytare till ett antal af högst 24 vid två skyddshem, som uppförts å den af anstalten inköpta egendomen Viebäck i Almesåkra socken i Jönköpings län. Den med diakonissanstalten ingångna öfverenskommelsen gäller tillsvidare och intill två år efter skedd uppsägning. Enligt styrelsens för Svenska diakonissällskapet årsredogörelser har antalet å hemmen intagna minderåriga kvinnliga förbrytare vid slutet af följande år utgjort: 1907 8, 1908 9, 1909 13 och 1910 17.

Ehuru utskottet icke kunnat undgå att finna kostnaden för uppfostran per individ af de å ifrågavarande skyddshem intagna minderåriga kvinnliga förbrytarna redan nu afsevärdt stor, har utskottet icke velat motsätta sig den gjorda framställningen i hvad den afser höjning i anslaget till anstalten för år 1913 med 2,100 kronor till 8,600 kronor. Däremot anser sig utskottet icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag om ökning i det af nästlidet års Riksdag beslutade anslaget för innevarande år. I sammanhang härmed har utskottet velat uttala, att utskottet förutsätter, att med den personalökning, som genom anslagshöjningen möjliggöres, skyddshemmen skola blifva skickade att, om så erfordras, till vård och uppfostran mottaga hela det antal elever, för hvilket de äro afsedda.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må för *beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön,* hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, å extra stat för år 1913 anvisa

a) till hyresersättning för sådan anstalt och godtgörelse för ved, inventarier m. m. vid anstalten samt bidrag till aflöning åt personal för anstaltens skötsel ett belopp af 8,600 kronor, samt

b) till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning ett förslagsanslag af 6,000 kronor.

Jordregistret.

38:o) Under punkt 35 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att af det för inrättande af ett jordregister beviljade reservationsanslag å 750,000 kronor å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 150,000 kronor. *Jordregistret.* [35.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 126—128 i statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1912.

Utskottets yttrande.

Beträffande jordregistret har Riksdagen år 1908 för inrättande däraf beviljat ett reservationsanslag å 750,000 kronor, hvaraf 150,000 kronor anvisats för hvart och ett af åren 1909—1912. Nu förevarande framställning afser sålunda återstoden af de för ändamålet hittills beviljade medlen.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer,

att Riksdagen må af det för *inrättande af ett jordregister* beviljade reservationsanslag å 750,000 kronor å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

Extra lönetillägg.

39:o) Under punkt 36 af andra hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 angifna grunder, af extra lönetillägg för år 1912 åt vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet å extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 7,000 kronor. *Extra lönetillägg.* [36.]

Departementschefens yttrande återfinnes å sid. 128 i statsrådsprotokollet; och tillåter sig utskottet tillika hänvisa till det af departementschefen i nämnda yttrande åberopade, af chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 hållna anförande angående extra lönetillägg till vissa tjänstemän och betjänte.

Då utskottet anser, att extra lönetillägg bör, i likhet med hvad för åren 1908—1911 ägt rum, jämväl för innevarande år beredas vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 januari 1912 angifna grunder, af *extra lönetillägg för år 1912 åt vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet* å extra stat för år 1913 anvisa ett förslagsanslag af 7,000 kronor.

Ersättning åt häradsskrifvarna för röstlängders upprättande.

Ersättning åt häradsskrifvarna för röstlängders upprättande. [37.]

40:o) I punkt 37 af hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för beredande åt häradsskrifvarna af ersättning, enligt af chefen för justitiedepartementet i 1910 års statsverksproposition angifna grunder, för röstlängders upprättande under år 1913 å extra stat för samma år anvisa ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Till utredningen i detta ärende, hvilken förekommer å sid. 129 i statsrådsprotokollet, tillåter sig utskottet hänvisa.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för innevarande år ägt rum, för *beredande åt häradsskrifvarna af ersättning*, enligt af chefen för justitiedepartementet i 1910 års statsverksproposition angifna grunder, *för röstlängders upprättande* under år 1913 å extra stat för samma år anvisa ett förslagsanslag å 50,000 kronor.

Statskontorets förskott.

Statskontorets förskott. [38.]

41:o) Till täckande af utgifter, som statskontoret förskottsvis bestridt för de i statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 13 januari 1912 omförmälda ändamål, har Kungl. Maj:t i punkt 38 af förevarande hufvudtitel föreslagit att Riksdagen måtte anvisa i jämnt krontal 188,401 kronor.

Under hänvisande till den utredning i detta ämne, som finnes intagen å sidorna 129—135 af nämnda statsrådsprotokoll, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till täckande af ofvan omförmälda, *utaf statskontoret anmälda förskott* å extra stat för år 1913 anvisa 188,401 kronor.

Stockholm den 9 februari 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

Vid *punkt 3:o) mom. c)* (angående villkor och bestämmelser för aflöningsförmåner åt skrifbiträden å nedre justitierevisionens stat):

af herrar *A. G. L. Billing,* grefve *P. O. L. Klingspor* och *C. Persson,* hvilka ansett, att punkten 7 af dessa villkor och bestämmelser bort hafva följande lydelse:

»att kvinna, som innehar ordinarie biträdesbefattning, skall, om hon ingår äktenskap, anses hafva frånträdt befattningen, vederbörande myndighet dock obetaget att, där sådant befinnes lämpligt, bibehålla henne såsom tillfälligt biträde»;

Vid *punkt 10:o)* (angående motion af herr Lindhagen om ändringar i lönestaten för bevakningspersonalen vid fångvården):

af herr *F. W. Thorsson,* som ansett, att utskottet bort föreslå,

att herr Lindhagens motion nr 221 må på det sätt bifallas, att, beträffande nedannämnda å fångvårdens stat uppförda tjänster, 100 kronor öfverföras från tjänstgöringspenningar och läggas till lönen, så att aflöning och pension bestämmas till följande belopp:

	Lön.	Tjänstgörings-penningar.	Två ålderstillägg, tillsammans utgörande:	Summa.	Pensions-belopp.
Uppsyningsman ..	900: —	600: —	200: —	1,700: —	1,100: —
Öfverkonstapel ...	800: —	500: —	200: —	1,500: —	1,000: —
Vaktkonstapel	700: —	400: —	200: —	1,300: —	900: —
Första vaktfru ...	600: —	350: —	150: —	1,100: —	750: —
Vaktfru	550: —	250: —	150: —	950: —	700: —
Kokerska	400: —	100: —	100: —	600: —	500: —

af herr *S. H. Kvarnzelius;*

Vid *punkt 12:o)* (angående assistenten H. F. Broströms rätt till ålderstillägg):

af herr *A. C. Lindblad, H. Andersson, F. W. Thorsson, C. Persson, K. V. Rydén* och *J. A. Sjö,* hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att assistenten och arbetsföreståndaren vid centralfängelset å Långholmen Henrik Ferdinand Broström må från och med år 1913 tillgodoföras de två för hans tjänst i stat uppförda ålderstilläggen, hvartdera å 400 kronor.

Vid *punkt 15:o)* (angående kostnad för svensk författningssamling):

af herrar *A. Ekman, K. V. Rydén* och *E. A. Nilson,* hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att Riksdagen i anledning af herr Hagbergs motion nr 191 må besluta, att svensk författningssamling från och med år 1913 skall afgiftsfritt tillställas de af Riksdagens ledamöter, som därom göra anhållan, samt

b) att Riksdagen må till bestridande af kostnaderna för svensk författningssamling å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 72,000 kronor.

Vid *punkt 37:o) mom. a)* (angående hyresersättning m. m. till anstalt för beredande af uppfostran åt minderåriga kvinnliga förbrytare):

af herrar *S. H. Kvarnzelius, O. Jonsson, J. G. Beck-Friis, C. G. Ekman, A. Ekman, K. Starbäck, J. A. Ström* och *E. A. Nilson,* hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen må för *beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön,* hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, å extra stat för år 1913 anvisa

a) till hyresersättning för sådan anstalt och godtgörelse för ved, inventarier m. m. vid anstalten samt bidrag till aflöning åt personal för anstaltens skötsel

ett belopp af 10,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att däraf under år 1912 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna 2,100 kronor såsom tillägg till det i 1912 års riksstat för enahanda ändamål anvisade belopp af 6,500 kronor.

Det skulle här antecknas, att herr *P. Olsson* icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling inom utskottet.

Bil. Litt. A.

Tabell öfver ordinarie anslagen under riksstatens Andra hufvudtitel.

1912 års riksstat anslår: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.	Justitiedepartementet.			Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.
17,000	—	Departementschefen			17,000	—
47,800	—	Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli			47,800	—
8,000	—	Departementschefens ombud för tillsyn öfver skrifters allmängörande, *förslagsanslag*			8,000	—
315,900	—	Högsta domstolen			315,900	—
28,400	—	Justitiekanslersexpeditionen			28,400	—
294,000	—	Nedre justitierevisionen			294,000	—
770,337	—	Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat.				
		Nuvarande belopp		770,337: —		
		minskas med		3,250: —	767,087	—
518,763	—	Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat.				
		Nuvarande belopp		518,763: —		
		minskas med		250: —	518,513	—
222,963	—	Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp		222,963: —		
		minskas med		500: —	222,463	—
11,100	—	Krigshofrätten			11,100	—
80,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag*			80,000	—
		Fångvården:				
		Fångvårdsstyrelsen		90,700: —		
		Fångars vård och underhåll:				
		Bestämdt anslag	836,050: —			
		Förslagsanslag. Nuvarande belopp	1,375,000: —			
		Ökas med	40,000: —	1,415,000: —	2,251,050: —	
		Ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda ämbets- och tjänstemän, *förslagsanslag*		99,200: —		—
2,440,950	—	Vård och underhåll af straffängelser och kronohäkten, *reservationsanslag (utgår).*			2,440,950	
Tpt 4,755,213	—			Transport	4,751,213	—

1912 års riksstat anslår: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.		Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.
4,755,213		Transport	4,751,213	—
84,000	—	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, *förslagsanslag*	84,000	—
16,200	—	Medikolegala besiktningar, *förslagsanslag*	16,200	—
18,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*	18,000	—
165,000	—	Ersättning åt domare, vittnen och parter, *förslagsanslag*	165,000	—
111,991	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*. Nuvarande belopp 111,991: — *minskas* med 46,991: —	65,000	—
		Till bestridande af kostnaderna för svensk författningssamling, *förslagsanslag*	70,000	—
		Till bestridande af tryckningskostnader, *förslagsanslag*	30,046	—
4,500	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*	4,500	—
2,000	—	Till gäldande af Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrån i Bern, *förslagsanslag*	2,000	—
S:a 5,156,904	—	Summa	5,205,959	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Andra hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Justitiedepartementet.		
Till provisorisk löneregleringen för befattningshafvare i justitiedepartementet, *förslagsanslag*	5,195	—
» aflönande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden	8,200	—
» arfvode åt en extra föredragande inom justitiedepartementet	3,000	—
» bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. inom justitiedepartementet	5,000	—
Tillägg till det för justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli uppförda anslag till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. inom justitiedepartementet	6,000	—
Till fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet	50,000	—
» bestridande af kostnaderna för en förberedande utredning angående en rättegångsreform	40,000	—
» aflönande af en extra vaktmästare i nedre justitierevisionen	1,175	—
» fortsatt uppehållande under ett år från och med den 1 september 1912 af en extra division i Svea hofrätt	32,900	—
» arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter	3,250	—
» beredande af tillfällig löneförbättring åt krigshofrättens vaktmästare	300	—
» resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarkallet	6,000	—
» understöd för fortsatt utgifvande af »Nytt Juridiskt Arkiv»	3,000	—
» bestridande af kostnaderna för uppförande af nytt centralfängelse jämte länsfängelse i Malmö	50,000	—
» ändrings- och tillbyggnadsarbeten för anordnande af sinnessjukafdelningar vid kronohäktet i Västervik och centralfängelset i Härnösand	35,000	—
» uppförande vid tvångsarbetanstalten å Svartsjö af bostadshus för tjänstemän af lägre grad	28,000	—
Transport	277,020	—

	Kronor.	ö.
Transport	277,020	—
Till upphuggning af fönster och dörrar i en del för persedeltillverkning åt statsförvaltningarna begagnade celler i rikets straffängelser	16,000	—
» understödjande af verksamheten till frigifna fångars skydd	10,000	—
» understöd åt föreningen »Skyddsvärnet»	6,000	—
» aflöningar åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona, högst	25,720	—
» kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Bona intagna elever m. m., *förslagsanslag*	45,400	—
» beredande af uppfostran å allmän uppfostringsanstalt åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till aflöning åt föreståndarinnor och biträden vid sådan anstalt	8,600	—
» godtgörande af de å allmän uppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare af kvinnligt kön mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning, *förslagsanslag*	6,000	—
» inrättande af ett jordregister, *reservationsanslag*	150,000	—
» beredande af extra lönetillägg för år 1912 åt vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet, *förslagsanslag*	7,000	—
» beredande åt häradsskrifvarna af ersättning för röstlängders upprättande under år 1913, *förslagsanslag*	50,000	—
» täckande af utaf statskontoret utbetalda förskott	188,401	—
Summa	790,141	—

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1912.

Rättelse.

I statsutskottets utlåtande nr 2 sid. 72 r. 2

står: Vid punkt 3:o) mom. c)
läs: Vid punkt 3:o) mom. b)